

SPECIAL ISSUE: On the Forthcoming Presidential Elections 2023

VOLUME 18 ISSUE 6 December 2021
BIMONTHLY ELECTRONIC NEWSLETTER
ISSN (online): 2421-8111

Thematic Editors: Professor Andreas Theophanous and Dr Yiannos Katsourides

Editors Note

Ανδρέας ΘΕΟΦΑΝΟΥΣ

Γιάννος ΚΑΤΣΟΥΡΙΔΗΣ

Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Γιώργος ΚΟΥΚΟΥΜΑΣ

Χρύση ΠΑΝΤΕΛΙΔΗΣ

Μαρία ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ

Σωτήρης ΚΑΤΤΟΣ

Κώστας ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ

Νίκος ΣΤΕΛΓΙΑΣ

Γιώργος ΚΕΝΤΑΣ

Κατερίνα ΖΟΡΜΠΑ

Αδωνης ΠΗΓΑΣΙΟΥ

ΟΙ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΜΙΑΣ ΝΕΑΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

**Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΘΕΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΕΠΕΡΧΟΜΕΝΩΝ
ΠΡΟΕΔΡΙΚΩΝ**

**ΕΧΟΥΜΕ ΚΑΙ ΤΟ ΣΘΕΝΟΣ ΚΑΙ ΤΗ ΔΥΝΑΜΗ ΝΑ
ΕΦΑΡΜΟΣΟΥΜΕ ΤΙΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΠΟΥ ΘΑ
ΒΕΛΤΙΩΣΟΥΝ ΚΑΘΟΡΙΣΤΙΚΑ ΤΙΣ ΖΩΕΣ ΟΛΩΝ ΜΑΣ ΚΑΙ ΝΑ
ΠΕΙΣΟΥΜΕ, ΓΙΑ ΑΛΛΗ ΜΙΑ ΦΟΡΑ, ΠΩΣ ΕΙΜΑΣΤΕ Η
ΠΑΡΑΤΑΞΗ ΠΟΥ ΤΟΛΜΑ ΝΑ ΠΑΡΕΙ ΤΟΝ ΤΟΠΟ ΜΠΡΟΣΤΑ**

**ΠΡΟΕΔΡΙΚΕΣ 2023: ΤΟ ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ ΤΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ**

ΤΟΠΙΟ ΡΕΥΣΤΟ, ΚΟΜΜΑΤΑ ΣΕ ΠΕΡΙΔΙΝΗΣΗ

**ΟΧΙ ΣΕ ΑΚΟΜΑ ΜΙΑ ΕΦΗΜΕΡΗ ΕΛΠΙΔΑ ΧΩΡΙΣ
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΡΙΣΜΑ**

**Ο ΙΔΑΝΙΚΟΣ ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ ΤΟΥ 2023: ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗ
ΑΝΑΛΥΣΗ**

**ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΟΦΕΙΛΕΙ ΝΑ ΞΑΝΑΣΥΣΤΗΘΕΙ ΜΕ
ΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΣ – Ζητείται Ελπίς: Πολιτικά, Οικονομικά και
Κοινωνικά Αδιέξοδα Ψάχνουν για Διέξοδο**

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ 2023 ΓΙΑ ΤΗ «ΝΕΑΡΗ» ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΜΑΣ

ΕΚΛΟΓΕΣ ΧΩΡΙΣ ΑΝΤΙΠΑΛΟ;

**ΤΟ 2023 ΚΡΙΝΕΤΑΙ Η ΕΞΟΥΣΙΑ ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ
ΚΟΜΜΑΤΩΝ**

**ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗΣ ΣΥΜΜΑΧΙΩΝ ΚΑΙ Η
ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΥΠΟΨΗΦΙΟΥ**

CYPRUS CENTER FOR EUROPEAN AND INTERNATIONAL AFFAIRS
University of Nicosia

1993-2021 TWENTY EIGHT YEARS OF POLICY FORMULATION AND ANALYSIS

EDITORS NOTE

Andreas Theophanous
Professor of Economics and Public Policy
President, Cyprus Center for European and International
Affairs,
Head, Department of Politics and Governance
University of Nicosia

Yiannos Katsourides
Assistant Professor of Political Science
Department of Politics and Governance
University of Nicosia

The present issue of the bi-monthly journal *In Depth* focuses on the forthcoming Presidential elections 2023. This was deemed timely due to the relatively early start of the campaign despite the fact that we are still 14 months away from the election date. In other words, it is the political actors themselves and their actions that have prompted the analytical engagement with the presidential elections.

The contributions of this volume aspire to offer our readership a brief but qualitative analysis of some of the most important parameters that make up the stage in the run-up to the upcoming presidential elections. Although the questions that are expected to dominate political and public discussions in the following months are no different from past campaign periods, they play out in an entirely different context. This is due to the fact that the political context compared to any previous presidential election is arguably significantly different, more fluid and therefore less predictable following the recent parliamentary elections in last May. Such issues include -but are not restricted to- the alliances between parties, the role of party loyalties and of the candidates, the issues that are expected to dominate the campaign (e.g., the Cyprus problem, corruption, economy, health system, immigration, etc.), the role of the media and particularly of the social media.

The present issue addresses mostly the Greek speaking audience; the contributions are written in Greek. However, each author prepared a short abstract in English for the non-Greek audience, in order to provide a brief presentation of what is his/her article about. The Contributors, whom we thank very much, come from different backgrounds covering different perspectives. This synthesis of contributions was intentional; our objective

was to capture a holistic perspective, synthesizing different angles, approaches and opinions regarding the ongoing campaign.

ΟΙ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΜΙΑΣ ΝΕΑΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

*Ανδρέας Θεοφάνους
Πρόεδρος του Κυπριακού Κέντρου Ευρωπαϊκών και
Διεθνών Υποθέσεων καθώς και του Τμήματος Πολιτικών
Επιστημών και Διακυβέρνησης του Πανεπιστημίου
Λευκωσίας*

Abstract

The Presidential elections of 2023 are considered to be critical as the country is facing serious challenges. The Cyprus problem is at a stalemate while at the same time the country has to effectively address structural economic problems and the pandemic. Cyprus should submit proposals for a federal arrangement and a road map for an evolutionary process. The country will also need a new economic paradigm; special attention should be given to the creation of new engines of growth, to environmental issues and to green development. Furthermore, particular attention should be given to health, education and the technological changes. It is also essential to deal with corruption, nepotism and to promote meritocracy. Cyprus should also try to play a constructive role in the EU and the Eastern Mediterranean.

Οι επερχόμενες προεδρικές εκλογές έχουν τη δική τους ξεχωριστή σημασία καθώς η χώρα αντιμετωπίζει πολλαπλές και ποικιλόμορφες προκλήσεις. Παράλληλα με την επικέντρωση στην ονοματολογία πιθανών υποψηφίων είναι σημαντικό να συζητηθούν προτάσεις για τα ζητήματα που μας απασχολούν. Επί τούτου θεωρώ απαραίτητο να καταθέσω συνοπτικά τις ακόλουθες εισηγήσεις:

- (1) Στο μείζον ζήτημα του Κυπριακού δεν υπάρχουν σήμερα οι προϋποθέσεις για μια βιώσιμη ομοσπονδιακή λύση. Παράλληλα η πολιτική των συνεχών υποχωρήσεων έχει χρεοκοπήσει. Παρά το γεγονός ότι το διαπραγματευτικό πλαίσιο μετακινήθηκε σε μεγάλο βαθμό από την περίοδο λίγο μετά την εισβολή μέχρι σήμερα προς τις θέσεις της τουρκικής πλευράς εν τούτοις δεν υπήρξε κατάληξη σε διευθέτηση.

Είναι δυνατό να υπογράψουμε μια διευθέτηση εάν αυτή βελτιώνει το status quo και παρέχει εχέγγυα για ασφάλεια, σταθερότητα και ευημερία. Σε διαφορετική περίπτωση προβάλλει η αναγκαιότητα για διαφύλαξη της ελεύθερης Κύπρου και της μη επιδείνωσης του status quo.

- Στη σημερινή συγκυρία είναι απαραίτητη η συστηματική μελέτη των δεδομένων και η αποφυγή των ψευδαισθήσεων και του λαϊκισμού. Η χώρα έχει επίσης την ανάγκη από ένα ολοκληρωμένο και πειστικό αφήγημα. Επιβάλλεται η κατάθεση συγκεκριμένης πρότασης με κατευθυντήριες γραμμές για ένα κανονικό κράτος σε ένα ομοσπονδιακό πλαίσιο καθώς και για μια εξελικτική πορεία. Προς αυτή την κατεύθυνση έχω ήδη καταθέσει συγκεκριμένες προτάσεις.
- (2) Είναι επίσης σημαντικό να αντιμετωπισθούν αποτελεσματικά οι συνέπειες της οικονομικής και υγειονομικής κρίσης. Κατά τα τελευταία χρόνια υπήρξε συρρίκνωση της μεσαίας τάξης καθώς και αύξηση του ποσοστού των προσώπων που είναι κάτω από το όριο της φτώχειας. Επιπρόσθετα έχει αυξηθεί η ανισότητα η οποία αποτελεί πλέον μείζον ζήτημα. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι στην Κύπρο σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας το 50% των εργαζομένων αμοιβεται με ακαθάριστο μηνιαίο μισθό μέχρι €1.500 ενώ το 25,7% μέχρι €1.000. Θα απαιτηθούν σχεδιασμός, ένα νέο οικονομικό υπόδειγμα, υπερβάσεις και νέες οικονομικές προσεγγίσεις. Στα πλαίσια αυτά είναι απαραίτητος και ο εξορθολογισμός της δημοσιονομικής πολιτικής.
 - (3) Με την οικονομική κρίση και ιδίως την πανδημία επανήλθε στο προσκήνιο ξανά ο αδιαμφισβήτητος ρόλος του κράτους. Ταυτόχρονα με την αποτυχία του Νεοφιλελεύθερου Μοντέλου υπάρχει η αναζήτηση για ένα νέο υπόδειγμα. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη βαρύτητα σε νέους μοχλούς οικονομικής μεγέθυνσης, στην προστασία του περιβάλλοντος και την πράσινη ανάπτυξη. Παράλληλα η Κύπρος, λαμβάνοντας υπ' όψιν τις ραγδαίες τεχνολογικές αλλαγές, καλείται να προχωρήσει με τις αναγκαίες μεταρρυθμίσεις και να οικοδομήσει ένα κράτος πρότυπο.
 - (4) Η νεότερη γενιά έχει επωμιστεί ένα μεγάλο μερίδιο του κόστους της οικονομικής κρίσης, της πανδημίας είτε μέσω της χαμένης εκπαίδευσης, της ανεργίας, των μειωμένων ευκαιριών, της απουσίας ή έστω μειωμένης μισθολογικής ανέλιξης. Ταυτόχρονα υπάρχουν φόβοι για ψηλότερες φορολογίες στο μέλλον καθώς και χαμηλότερες συντάξεις. Το νέο οικονομικό υπόδειγμα θα πρέπει να είναι τέτοιο ούτως ώστε, μεταξύ άλλων, η νεότερη γενιά να έχει ευκαιρίες απασχόλησης, ανέλιξης και δημιουργικότητας.
 - (5) Το δημογραφικό ζήτημα, το οποίο αναπόφευκτα επηρεάζεται από τα κοινωνικοοικονομικά δεδομένα και το ευρύτερο αξιακό σύστημα, πρέπει να αντιμετωπισθεί αποτελεσματικά. Μεταξύ άλλων, είναι σημαντικό να υπάρξουν δράσεις και κίνητρα για την αύξηση του δείκτη γονιμότητας. Παράλληλα, είναι απαραίτητο να περιορισθεί η παράτυπη μετανάστευση.

- (6) Η πανδημία δημιούργησε πρωτόγνωρες συνθήκες σε ολόκληρο τον κόσμο και η παγκόσμια οικονομία αντιμετώπισε τη χειρότερη ύφεση από την εποχή του δεύτερου παγκόσμιου πολέμου. Όταν ήλθε η πανδημία οι υποδομές στον τομέα της δημόσιας υγείας σε πολλές χώρες αποδείχθηκαν ανεπαρκείς. Προφανώς η πολιτική της σκληρής λιτότητας επηρέασε αρνητικά και τον τομέα της υγείας. Είναι σήμερα καθοριστικής σημασίας η διαφύλαξη της ποιότητας της δημόσιας υγείας, η βιωσιμότητα του ΓεΣΥ καθώς και η αναβάθμιση της αποδοτικότητάς του. Ενόσω η πανδημία συνεχίζεται η κάθε κυβέρνηση έχει την υποχρέωση να διαφυλάξει τη δημόσια υγεία, την οικονομική δραστηριότητα και την κοινωνική συνοχή με ό,τι αυτά συνεπάγονται. Προφανώς η ταυτόχρονη εκπλήρωση των στόχων αυτών είναι δύσκολη. Το ζητούμενο είναι η χρυσή τομή και το καλύτερο δυνατόν αποτέλεσμα.
- (7) Η παιδεία με την ευρύτερη έννοια του όρου έχει ιδιαίτερη σημασία για κάθε χώρα. Είναι σημαντικό να καταβληθεί κάθε προσπάθεια για αναβάθμιση του επιπέδου μάθησης, ενθάρρυνση της κριτικής σκέψης και ταυτόχρονα της διασύνδεσης με την αγορά εργασίας. Ενώ έχουν γίνει σημαντικά βήματα προόδου η μετατροπή της Κύπρου σε περιφερειακό ακαδημαϊκό κέντρο δεν έχει ακόμα υλοποιηθεί. Επιπρόσθετα, είναι καθοριστικής σημασίας να ενισχυθεί η έρευνα και η καινοτομία.
- (8) Το επίπεδο του πολιτικού συστήματος επηρεάζει καθοριστικά τα κοινωνικοοικονομικά αποτελέσματα καθώς και το ευρύτερο γίγνεσθαι. Η αναξιοκρατία, η διαπλοκή, η διαφθορά και το πελατειακό κράτος πρέπει να αντιμετωπισθούν αποτελεσματικά. Μόνο έτσι θα αναχαιτισθεί η απαξίωση της πολιτικής ζωής και θα αποκατασταθεί το κύρος της χώρας.
- (9) Σε μια περίοδο όπου υπάρχει ρευστότητα και αστάθεια στο περιφερειακό, ευρωπαϊκό και διεθνές περιβάλλον προβάλλει ως επιτακτική αναγκαιότητα η αναβάθμιση των συντελεστών ισχύος του κράτους. Ιδιαίτερη έμφαση αποδίδεται στην άμυνα, την οικονομία, το δίκτυο συνεργασιών με άλλα κράτη, τη δημογραφία και την κοινωνική συνοχή. Παράλληλα η Κυπριακή Δημοκρατία θα πρέπει να ακολουθεί μια πραγματιστική και πολυδιάστατη εξωτερική πολιτική. Επίσης παρά το σχετικά μικρό της μέγεθος η Κυπριακή Δημοκρατία πρέπει να έχει μια αξιόλογη παρουσία με προστιθέμενη αξία στην ΕΕ.
- (10) Η αξιακή κρίση που βιώνει η Κύπρος αποτέλεσε, μεταξύ άλλων, και τη γενεσιουργό αιτία για πολλά δεινά. Απαραιτήτως η νέα διακυβέρνηση θα πρέπει να ενθαρρύνει ένα νέο αξιακό σύστημα το οποίο θα αναδεικνύει τη σημασία της αλληλεγγύης, του

αλληλοσεβασμού, της ισονομίας και της ευνομίας. Εξίσου σημαντικός είναι ο σεβασμός για τις ατομικές ελευθερίες και τη δημοκρατία.

Οι βασικές αυτές αρχές θα πρέπει να εκφραστούν και σε πολιτικό επίπεδο καθώς οι προεδρικές εκλογές του 2023 είναι κομβικής σημασίας. Είναι απαραίτητο όπως η επόμενη διακυβέρνηση πολιτευθεί με αξιοπρέπεια, δικαιοσύνη, με το δημόσιο συμφέρον ως πυξίδα και με την επιστράτευση της επιστημονικής γνώσης για την αντιμετώπιση των προβλημάτων. Τέλος η νέα διακυβέρνηση οφείλει να κάνει άνοιγμα στην ευρύτερη κοινωνία καθώς μόνο με μια ευρεία επιστράτευση δυνάμεων είναι δυνατό να αντιμετωπισθούν με επιτυχία οι υφιστάμενες προκλήσεις.

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΘΕΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΕΠΕΡΧΟΜΕΝΩΝ ΠΡΟΕΔΡΙΚΩΝ

*Γιάννος Κατσοουρίδης
Επίκουρος Καθηγητής, Τμήμα Πολιτικής και
Διακυβέρνησης,
Πανεπιστήμιο Λευκωσίας*

Abstract

The article tries to identify the issues that are most likely to dominate the political agenda of the forthcoming presidential elections of 2022. These issues are examined from the citizens perspective. Therefore, analysis utilizes citizens' responses in the last five (5) Eurobarometers and particularly regarding the question: "What do you think are the two most important issues facing (CYPRUS) at the moment"? The time period covers the years of the pandemic trying to capture citizens concerns in this crucial period. As it stands, the results show that the economy, seen from an encompassing and wide perspective, is the most probable issue expected to dominate the political agenda. At the same time, analysis not only provides explanations for the prevalence of the issues identified but also links them with party and political competition and the potential strategies of the political actors.

Η προεκλογική εκστρατεία για τις επερχόμενες προεδρικές εκλογές έχει ήδη ξεκινήσει. Οι δηλώσεις ορισμένων εκ των πρωταγωνιστών ότι υπάρχει αρκετός χρόνος ακόμα μέχρι τις εκλογές και ότι προέχει η αντιμετώπιση των σοβαρών ζητημάτων και προκλήσεων που αντιμετωπίζει η χώρα, μάλλον ηχούν πολύ κακόφωνα στην κοινή γνώμη και μερικές φορές τείνουν να εκληφθούν και ως εμπαιγμός. Η πρόσφατη σύγκλιση του Ανώτατου Συμβουλίου του κυβερνώντος κόμματος και οι αποφάσεις που έχουν παρθεί, καθώς και οι ήδη εξαγγελθείσες υποψηφιότητες από διάφορες προσωπικότητες, έχουν επισημοποιήσει την έναρξη της μακράς αυτής προεκλογικής εκστρατείας. Το ερώτημα γιατί οι προεκλογικές εκστρατείες αποκτούν ολοένα και μεγαλύτερη διάρκεια είναι κάτι που επίσης πρέπει να απασχολήσει, αλλά εκπίπτει του ενδιαφέροντος του παρόντος άρθρου.

Προς το παρόν, τα **ερωτήματα** που τίθενται με αφορμή τις επερχόμενες προεδρικές εκλογές είναι πολύ περισσότερα από τις απαντήσεις που μπορούν να δοθούν. Ενδεικτικά:

- Μπορούν οι χθεσινοί εχθροί να γίνουν και να παρουσιαστούν ως φίλοι; Μπορούν οι πολιτικές δυνάμεις των οποίων οι θέσεις στο κυπριακό ή/και

στην οικονομία απέχουν σε σημαντικό βαθμό, να πείσουν ότι συμφώνησαν πρόγραμμα και υποψήφιο; Το ερώτημα δηλαδή των πολιτικών συμμαχιών και η βάση πραγμάτωσης τους.

- Μπορεί η αντιπολίτευση να βγάλει το κυβερνών κόμμα από την ζώνη άνεσης του (comfort zone), ιδιαίτερα μετά τα άσχημα αποτελέσματα των πρόσφατων βουλευτικών εκλογών;
- Το ζήτημα της διαφθοράς και της υγείας, θα παίξουν ουσιαστικό ρόλο στην επιλογή των ψηφοφόρων ή θα κυριαρχήσει η οικονομία; Το κυπριακό θα εξακολουθήσει να καθορίζει την ψήφο, όπως στο παρελθόν; Η πολιτική θεματολογία, δηλαδή, των εκλογών.
- Η προεκλογική και οι ίδιες οι εκλογές θα αποτελέσουν ρήξη σε σχέση με τον τρόπο πραγμάτωσης της πολιτικής μέχρι σήμερα στην Κύπρο, ή θα έχουμε μια από τα ίδια (business as usual), με απλή εναλλαγή ατόμων;
- Οι νέοι, ειδικά, αλλά και οι πολίτες γενικότερα, θα προσέλθουν στις κάλπες μαζικά, ή θα συνεχιστεί η αυξητική τάση της αποχής;
- Η προσωπικότητα του υποψηφίου θα διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο, ή θα επικρατήσουν οι κομματικές ταυτίσεις και αφοσιώσεις;

Is it the economy stupid?

Η φράση 'the economy stupid', που διατυπώθηκε από τον James Carville σύμβουλο στην καμπάνια της προεκλογικής εκστρατείας του τότε υποψηφίου και μετέπειτα πρόεδρου των ΗΠΑ Μπιλ Κλίντον το 1992, αποτέλεσε καθοριστική στιγμή στην επιτυχή εξέλιξη της καμπάνιας Κλίντον τότε και έχει, έκτοτε, σημαδέψει αμέτρητες πολιτικές προεκλογικές εκστρατείες σε ολόκληρο τον κόσμο. Ήταν η «φράση αφορμή» για να εστιάσει το επιτελείο Κλίντον την εκστρατεία πάνω στα θέματα οικονομίας.

Το ερώτημα που τίθεται στην περίπτωση της Κύπρου και που αποτελεί το ζήτημα που πραγματεύεται το παρόν κείμενο είναι η διαφαινόμενη πολιτική θεματολογία των επερχόμενων προεδρικών εκλογών του 2022. Ποια θέματα, δηλαδή αναμένεται να επηρεάσουν την επιλογή των ψηφοφόρων. Ταυτόχρονα, θα επιχειρηθεί και η διασύνδεση των θεμάτων που φαίνεται να κυριαρχούν, με πιθανές ερμηνείες για τις επιπτώσεις στον κομματικό και πολιτικό ανταγωνισμό, καθώς και στις στρατηγικές των πολιτικών δρώντων ενόψει των εκλογών.

Η ανάλυση των θεμάτων που **πιθανώς** θα καθορίσουν περισσότερο από τα υπόλοιπα το αποτέλεσμα των προεδρικών εκλογών βασίζεται σε ένα συνδυασμό των αποτελεσμάτων των πέντε (5) πιο πρόσφατων μετρήσεων κοινής γνώμης που διεξήγαγε η ΕΕ στην Κύπρο (Ευρωβαρόμετρο), όπου το ερώτημα που τέθηκε ήταν να υποδείξουν τα δύο σημαντικότερα ζητήματα που κατά τη γνώμη τους αντιμετωπίζει η χώρα, και σε μια ποιοτική εκτίμηση των δεδομένων αυτών λαμβάνοντας υπόψη το πλαίσιο του πολιτικού και κομματικού ανταγωνισμού στην Κύπρο. Μια σημαντική αδυναμία των μετρήσεων αυτών, που πρέπει να σημειωθεί, είναι ότι δεν μετρούν, εξού και

δεν αποτυπώνουν το ζήτημα της διαφθοράς και του κράτους δικαίου, το οποίο φαίνεται να αποτελεί σημαντικό ζήτημα πλέον για την κυπριακή κοινωνία. Δεν αποτυπώνουν, επίσης, την επίδραση του κυπριακού προβλήματος. Μετρήσεις, όμως, που έχουν γίνει στην Κύπρο, δείχνουν ότι το κυπριακό πρόβλημα δεν είναι ψηλά στην καθημερινή ενασχόληση των Κυπρίων πολιτών τα τελευταία χρόνια με την εξαίρεση, ίσως, μικρών ομάδων ειδικού ενδιαφέροντος. Το κυπριακό δείχνει να έχει κουράσει τη σφαίρα των κοινωνικών συζητήσεων, αλλά κανένας δεν μπορεί να το αποκλείσει ειδικά αν στο διάστημα μέχρι τις εκλογές προκύψουν σημαντικές εξελίξεις.

Ως προς το μεθοδολογικό κομμάτι, και παρόλο που η ερμηνεία (operationalization) της οικονομίας είναι πολυσήμαντη (π.χ., μπορεί να αφορά στην γενική πορεία της οικονομίας της χώρας, του προσωπικού νοικοκυριού, της καθαρά ατομικής οικονομικής κατάστασης κάποιου, κτλ.), για τους σκοπούς τους παρόντος άρθρου θα χρησιμοποιηθεί η προσέγγιση που χρησιμοποιεί το Ευρωβαρόμετρο που αναφέρεται γενικά σε οικονομική κατάσταση.

Πίνακας: Τα δύο (2) σημαντικότερα ζητήματα που αντιμετωπίζει η χώρα

ΘΕΜΑ / ΠΕΡΙΟΔΟΣ	Φθινόπωρο 2021	Άνοιξη 2021	Φθινόπωρο 2020	Φθινόπωρο 2019	Άνοιξη 2019
Υγεία	30	29	21	13	22
Οικονομική κατάσταση	47	54	50	30	41
Κόστος ζωής/πληθωρισμός	14	8	17	22	19
Ανεργία	28	44	28	19	24
Κλιματική αλλαγή/περιβάλλον	5	3	4	9	4
Κυβερνητικό χρέος	5	3	3	5	7
Εκπαίδευση	12	13	12	19	17
Συντάξεις	6	4	3	7	8
Μεταναστευτικό	23	16	29	29	16
Στέγαση	4	3	5	7	11
Έγκλημα	13	10	15	15	11
Φορολόγηση	2	3	3	8	5
Παροχή ενέργειας	1	0	1	-	-
Τρομοκρατία	2	1	4	4	1

Τα αποτελέσματα των πέντε (5) πιο πρόσφατων Ευρωβαρόμετρων καταδεικνύουν την **κυριαρχία της οικονομίας** ως κυριότερη πηγή ανησυχίας και προβληματισμού των Κυπρίων, και παρά την κατάσταση την οποία βιώνει η κυπριακή (όπως και οι ευρωπαϊκές) κοινωνία τα τελευταία δύο χρόνια με την πανδημία. Η **οικονομική κατάσταση αποτελεί σταθερά την πρωτεύουσα ανησυχία** των Κυπρίων πολιτών συνεπικουρούμενη από την ανεργία, ένα ζήτημα που συνδέεται άμεσα με την οικονομική κατάσταση της χώρας και του

νοικοκυριού. Σε σχετικά ψηλά επίπεδα διατηρείται και το ζήτημα του κόστους ζωής/πληθωρισμού, ένα επίσης εξόχως οικονομικό ζήτημα (που πιθανότατα θα αποκτήσει ακόμα μεγαλύτερη σημασία προϊόντος του χρόνου). Πιο χαμηλά συναντούμε ακόμα τέσσερα οικονομικής φύσης ζητήματα (συντάξεις, φορολογικό, κυβερνητικό χρέος και στέγαση). Η συνδυαστική ανάλυση των ζητημάτων αυτών καταδεικνύει ότι η οικονομία αποτελεί το βασικότερο ζήτημα που διέπει τους προβληματισμούς και ανησυχίες των Κυπρίων πολιτών. Ειδικότερα αν αναλογιστούμε ότι και άλλα θέματα, όπως η υγεία ενέχουν σαφέστατα και οικονομική πτυχή (όπως και η διαφθορά).

Η πρωτιά της οικονομίας σε ένα γενικότερο πλαίσιο αντίληψης της έννοιας, ακολουθείται από τα θέματα υγείας που παρουσιάζουν αυξητική τάση (αναμενόμενο) και από το **μεταναστευτικό**. Το τελευταίο, ιδωμένο σε συνάρτηση με το έγκλημα, αποτελεί πηγή ενδεχόμενης άντλησης στήριξης για την κυπριακή ακροδεξιά, αλλά και ένδειξη (της ήδη παρατηρούμενης) στροφής των δεξιών και κεντροδεξιών πολιτικών δυνάμεων δεξιότερα ως προς την αντιμετώπιση του μεταναστευτικού και στα συναφή ζητήματα δημόσιας τάξης και ασφάλειας. Το μεταναστευτικό είναι ένα θέμα που πιθανώς θα διαδραματίσει ρόλο στις επιλογές πολιτών και κομμάτων.

Τα θέματα **υγείας** από την άλλη είναι τρισυπόστατα. Εμπεριέχουν το καθ' εαυτό ζήτημα της υγείας των ανθρώπων, την οικονομική πτυχή και την πτυχή των περιορισμών των ατομικών δικαιωμάτων που έχει φέρει η πανδημία. Οι πρώτες δύο διαστάσεις αποτελούν πιθανώς ευνοϊκό πεδίο για τις δυνάμεις της αριστεράς και της οικολογίας που παραδοσιακά στηρίζουν ενίσχυση του κοινωνικού κράτους. Βέβαια, αυτό μπορεί να μετριαστεί αν η κοινή γνώμη θεωρήσει ότι η νυν, δεξιά κυβέρνηση εφαρμόζοντας το ΓΕΣΥ και τα μέτρα που αφορούν στα δημόσια νοσηλευτήρια εν μέσω πανδημίας, είναι ικανοποιητικά. Η διάσταση των ατομικών δικαιωμάτων έχει πυροδοτήσει μια μεγάλη ένταση στην κυπριακή κοινωνία διαπερνώντας ιδεολογικές γραμμές ως ένα σημείο, αλλά με μια πιο ισχυρή την θρησκευτική και δεξιά χροιά στις αντιδράσεις. Θέματα όπως ο εμβολιασμός (και η χρήση μασκών) αποτελεί τμήμα αυτού που στην βιβλιογραφία αναφέρεται ως πολιτισμικοί πόλεμοι (culture wars), που ολοένα και αυξάνονται εντός των κοινωνιών, όπως αυξάνεται και η ένταση και η τοξικότητά τους. Όπως και άλλα κανονιστικά θέματα, ζητήματα ηθικής και αξιών (π.χ., αμβλώσεις, το γονάτισμα ως ένδειξη αντιρατσισμού, γάμοι ζευγαριών του ίδιου φύλου, η απαλλαγή από τα θρησκευτικά στα σχολεία, κτλ.). Θέματα, δηλαδή, που το αξιακό πλαίσιο που περιβάλλει τις απόψεις των διαφόρων ομάδων είναι τόσο διαφορετικό σε ορισμένες περιπτώσεις, που οδηγεί σε έντονη σύγκρουση (ανεξαρτήτως μεγέθους των υπό αναφορά κοινωνικών ομάδων κάθε φορά).

Τα θεωρούμενα ως **μεταυλιστικά ζητήματα**, όπως η **εκπαίδευση** και το **περιβάλλον** δεν φαίνεται να αποτελούν καθοριστικές μεταβλητές, αν και τα εκπαιδευτικά ζητήματα προσελκύουν ικανοποιητική προσοχή.

Συνοψίζοντας, η παρούσα ανάλυση προσπάθησε να καταγράψει τις τάσεις που παρουσιάζει η κυπριακή κοινή γνώμη ως προς τα πιο σημαντικά θέματα που φαίνεται να την απασχολούν τα τελευταία δύο χρόνια. Η ανάλυση και παρά την αδυναμία ότι δεν περιλαμβάνει τα ζητήματα διαφθοράς/σκανδάλων και του κυπριακού, καθώς και τα ζητήματα κομματικών αφοσιώσεων, τείνει στο συμπέρασμα ότι η οικονομία θα αποτελέσει βασική μεταβλητή που θα επηρεάσει περισσότερο από άλλα ζητήματα, την στάση των Κύπριων ψηφοφόρων. Είναι αυτονόητο αλλά καλό είναι να υπομνηθεί ξανά, ότι το χρονικό διάστημα που απομένει μέχρι τις εκλογές είναι αρκετά μεγάλο, ώστε να αλλάξει σημαντικά η προαναφερόμενη κατάσταση πραγμάτων, κάτι που καταδεικνύει την ανάγκη για συνεχή μελέτη του συγκεκριμένου πεδίου των θεμάτων/ζητημάτων που θα επηρεάσουν την ψήφο.

**ΕΧΟΥΜΕ ΚΑΙ ΤΟ ΣΘΕΝΟΣ ΚΑΙ ΤΗ ΔΥΝΑΜΗ ΝΑ ΕΦΑΡΜΟΣΟΥΜΕ
ΤΙΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΠΟΥ ΘΑ ΒΕΛΤΙΩΣΟΥΝ ΚΑΘΟΡΙΣΤΙΚΑ
ΤΙΣ ΖΩΕΣ ΟΛΩΝ ΜΑΣ ΚΑΙ ΝΑ ΠΕΙΣΟΥΜΕ, ΓΙΑ ΑΛΛΗ ΜΙΑ ΦΟΡΑ, ΠΩΣ
ΕΙΜΑΣΤΕ Η ΠΑΡΑΤΑΞΗ ΠΟΥ ΤΟΛΜΑ ΝΑ ΠΑΡΕΙ
ΤΟΝ ΤΟΠΟ ΜΠΡΟΣΤΑ**

*Δημήτρης Δημητρίου
Βουλευτής Λευκωσίας, ΔΗΣΥ
Εκπρόσωπος Τύπου ΔΗΣΥ*

Abstract

When taking into consideration the current reality of Cyprus, with the multiple challenges on a national, economical and a reformative level, it stresses the even greater importance that lies on the upcoming Presidential Elections in 2023.

The article summarizes the different challenges that we need to overcome, up to the point of reaching 2023 and the upcoming presidential elections, focusing mostly on the achievements that we need to acknowledge to the current government which are also the ones that the ideal future President of the Republic of Cyprus has to embrace and evolve.

Moreover, it is clearly stated that we as the current government, despite the challenges described in the article, namely the covid-19 pandemic, the depreciation and abstention during the electoral processes, the recent transparency issues, we have managed to set the bar very high on issues like the successful implementation of the new healthcare system, the beginning of the reform and digitalisation of the justice system, and the reform of the local governance. Thus, as the Democratic Rally we acknowledge the responsibility we have to keep taking our country forward and we are both ready and have the courage to run and win the upcoming presidential elections in 2023.

Είναι γεγονός πως ο τόπος αντιμετωπίζει πολλές προκλήσεις. Εθνικές, οικονομικές και μεταρρυθμιστικές. Γι' αυτό και οι επερχόμενες προεδρικές εκλογές θα είναι καθοριστικές ώστε να συνεχίσει η ανοδική πορεία της χώρας και εκεί όπου χρειάζεται να βελτιωθεί. Όμως, οι προεδρικές εκλογές δεν θα έπρεπε να είναι ο μοναδικός μας στόχος ή έγνοια. Μέχρι να φτάσουμε εκεί χρειάζεται πρώτα συναίνεση και εθνική συνεννόηση για να φτιάξουμε, όντως, την Κύπρο του αύριο, του χρονικού περιθωρίου που μεσολαβεί μέχρι το 2023,

ενώ παράλληλα να καταλάβουμε ως πολιτικοί πως στόχος μας είναι να φέρουμε και πάλι την πολιτική στο φως, να δώσουμε λόγους στους συμπολίτες μας να ασχοληθούν μαζί της και μαζί μας, ουσιαστικά.

Οι υπό διαμόρφωση δυναμικές σε ότι αφορά τις εκλογές του 2023 δείχνουν ξεκάθαρα πως η παρούσα Κυβέρνηση τα τελευταία 8 χρόνια που βρίσκεται στο πηδάλιο της χώρας κατάφερε να αλλάξει τα δεδομένα, να πάρει τη χώρα μπροστά και όχι κάτω από εύκολες ή ευνοϊκές συνθήκες. Γί' αυτό και ως Δημοκρατικός Συναγερμός θεωρούμε πως ο πήχης έχει τεθεί πολύ ψηλά και είναι χρέος μας να συνεχίσουμε το έργο που ήδη έχει επιτευχθεί.

Παρά το γεγονός πως η μεγαλύτερη πρόκληση που αντιμετωπίζουμε ακόμη είναι η πανδημία, η οποία μας έχει οδηγήσει σε άγνωστα μέχρι πρόσφατα μονοπάτια αντικανονικότητας, φορτώνοντας πέραν από τα απτά οικονομικά προβλήματα ζητήματα περιορισμού των ατομικών ελευθεριών, καχυποψίας, αμφισβήτησης και άρνησης των πάντων, η Κυβέρνηση μας απέδειξε πως και γρήγορα αντανakλαστικά έχει και προβαίνει άμεσα σε πολιτικές αποφάσεις με στόχο την επίλυση των καθημερινών προβλημάτων των συμπολιτών μας. Και αν όπως δείχνουν τα πράγματα θα πρέπει διαρκώς να αναμετριάμαστε με αυτό το τέρας, τότε και πάλι το 2023 θα πρέπει να μας βρει όλους σε ετοιμότητα να συνεχίσουμε μπροστά και όχι να πάμε βήματα πίσω, όχι με πολιτικές που θέλουν τη μετάθεση ευθυνών ή σε καιρούς δύσκολους την στοχοποίηση των δημόσιων νοσηλευτηρίων. Κάτι που η αντιπολίτευση με μια ατέρμονη τοξικότητα συνεχώς αναπαράγει, αρχικά με την αμφισβήτηση της διαχείρισης της πανδημίας, την εμμονή σε εισαγωγή μη εγκεκριμένων εμβολίων, μέχρι και την καταψήφιση του προϋπολογισμού της χώρας Η πολιτική αντιπαράθεση είναι απαραίτητη, είναι το οξυγόνο στη δημοκρατία. Όμως, ας περιοριστεί στα πολιτικά επιχειρήματα. Και ας δουλέψουμε όλοι μαζί για να επικρατήσει η χώρα μας.

Στην εξίσωση οφείλουμε να μετρούμε, δυστυχώς, και την απαξίωση και την αποχή, που δεν είναι κυπριακά φαινόμενα. Απλώς, στην Κύπρο είναι επαυξημένα, δυστυχώς, γιατί ένα μεγάλο μέρος της δημόσιας συζήτησης εξαντλείται σε αντιπαράθεσεις στο Κυπριακό. Και αυτό είναι ένα στοίχημα για να κερδηθεί ή τελικά να χαθεί στις εκλογές του 2023.

Τα ζητήματα διαφάνειας, επίσης, μας πιέζουν όλους όσο ποτέ για αλλαγή. Η έκταση του προβλήματος είναι τέτοια που χρειάζεται η συνεργασία όλων των πολιτικών δυνάμεων, οργανωμένων συνόλων και πολιτών, ώστε να έχουμε ενημερωμένους και εκπαιδευμένους πολίτες και μαζί τους να καταφέρουμε νίκες απέναντι στο τέρας της διαφθοράς. Αυτά περιμένουν από μας οι συμπολίτες μας και αυτά περιμένουν να είναι ψηλά στην ατζέντα κάθε υποψήφιου για το τιμόνι της χώρας.

Τέλος, στις δύσκολες εποχές που ζούμε σήμερα χρειάζεται να εμποτίσουμε την πολιτική ζωή και τον πολιτικό λόγο με ενσυναίσθηση και κοινή λογική. Να προσπαθήσουμε να μπούμε στα παπούτσια των συμπολιτών μας. Να καταφέρουμε να τους πούμε μισή καλή κουβέντα. Χρειάζεται, επίσης, να

δώσουμε χειροπιαστή ελπίδα. Όχι με γενικόλογες κουβέντες χωρίς περιεχόμενο. Αλλά με ένα σχεδιασμό εφαρμοσμένης πολιτικής που να απαριθμεί συγκεκριμένα ορόσημα. Που να περιλαμβάνει συγκεκριμένα μικρά και μεγαλύτερα έργα που να απαριθμεί πολιτικές. Πολιτικές που να έχουν να κάνουν με τη βελτίωση των ζώων μας, που να εμπνέουν εμπιστοσύνη, που θα επαναφέρουν την ελπίδα και την προοπτική. Αυτή είναι, στα δικά μου τα μάτια, η ρεαλιστική προσέγγιση της πολιτικής. Η προσέγγιση και η στάση που διαχρονικά χαρακτηρίζουν τον Δημοκρατικό Συναγερμό και που μας θέλει να πολιτευόμαστε και να μιλάμε στη βάση αρχών μακριά από μεμψιμοιρίες ή και ανυπόστατες αντιπολιτευτικές τοποθετήσεις.

Κλείνοντας, έχουμε μπροστά μας ένα δύσκολο έτος μέχρι το 2023. Ήδη από το 2020 ξεκίνησαν οι μεταρρυθμίσεις για την τοπική αυτοδιοίκηση, για τη δικαιοσύνη, για τη δημόσια υπηρεσία, για την εφαρμογή της επόμενης φάσης του ΓεΣΥ και τώρα με το εθνικό σχέδιο ανάκαμψης έχουμε αναλυτικές και συγκεκριμένες μεταρρυθμίσεις προ των πυλών. Το στοίχημα παραμένει ένα: να μην χάσουμε κανένα άλλο δάσος, για δέντρα που θέτουν οι λίγοι σε κίνδυνο. Και είναι εδώ που χρειάζεται, ως Δημοκρατικός Συναγερμός, να αποδείξουμε για άλλη μια φορά, πως έχουμε και το σθένος και τη δύναμη να εφαρμόσουμε τις μεταρρυθμίσεις που θα βελτιώσουν καθοριστικά τις ζωές όλων μας και να πείσουμε, για άλλη μια φορά, πως είμαστε η παράταξη που τολμά να πάρει τον τόπο μπροστά. Αν είναι στοίχημα οι προεδρικές; Ναι, είναι στοίχημα. Και θα κερδηθεί.

ΠΡΟΕΔΡΙΚΕΣ 2023: ΤΟ ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ ΤΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

*Γιώργος Κουκουμάς
Εκπρόσωπος Τύπου ΑΚΕΛ, Βουλευτής*

Abstract

The 2023 Presidential Elections will take place in an atmosphere that is not only critical - which it is always customary said to be - but also full of unprecedented deadlocks. The Cyprus problem, the developmental model and social inequalities, the pandemic, the immigration issue, the crisis of the political system and the rise of far-right irrationalism in society.

In the face of these issues, more important than the question "who should be the new President of Cyprus" is the question "what do we want the new President of Cyprus to do". What is at stake is which visions and programmes will be pitted against each other in February 2023 and the answer - more than ever before - should not be addressed to party leaderships, communication media specialists and press outlets, but to the Cypriot people themselves, or at least to the critical mass that believes in a different course of developments.

Κατά κανόνα οι συζητήσεις για τις Προεδρικές Εκλογές εξαντλούνται στην ονοματολογία, τις πιθανές ή απίθανες εκλογικές συνεργασίες, την εκλεξιμότητα των υποψηφίων κ.ο.κ. Εντούτοις, όσο κι αν αυτά επηρεάζουν - ενίοτε καθοριστικά- τις εκλογές και το αποτέλεσμα τους, δεν παύουν να συνιστούν σενάρια πρωθύστερα αφού αναποδογυρίζουν και εν τέλει απονοηματοδοτούν την συζήτηση. Με άλλα λόγια, ισχυρίζομαι ότι πιο σημαντικό από το ερώτημα ποιος να είναι ο νέος Πρόεδρος της Κύπρου είναι το ερώτημα τι θέλουμε να κάνει ο νέος Πρόεδρος της Κύπρου.

Οι Προεδρικές Εκλογές του 2023 και η προεκλογική που θα προηγηθεί θα διεξαχθούν σε ένα περιβάλλον όχι μόνο κρίσιμο -που πάντα είναι καθώς είθισται να λέγεται- αλλά και γεμάτο πρωτοφανή αδιέξοδα. Το Κυπριακό βρίσκεται πανθομολογουμένως στο πιο επικίνδυνο σημείο από το 1974 και χρειάζεται να απαντηθεί αν υπάρχει ή όχι κάτι που μπορεί να γίνει από πλευράς μας για να ανακοπεί η ολέθρια πορεία προς την οριστική διχοτόμηση και ό,τι

θα την ακολουθήσει. Το δε περιβόητο αναπτυξιακό μοντέλο της Κύπρου – «μονοκαλλιέργεια» τουρισμού και υπηρεσιών- έχει φτάσει πολλαπλώς στα όρια του, εντούτοις κυριαρχούν οι γενικολογίες για τη βιώσιμη εναλλακτική του. Οι πραγματικές κοινωνικοοικονομικές συνέπειες της πανδημίας παραμένουν μέχρι στιγμής απροσδιόριστες αλλά όποιες κι αν είναι, έρχονται να προστεθούν σε όσα συντελούνται κατά την τελευταία δεκαετία -τη δεκαετία της κρίσης, του μνημονίου, του κουρέματος- κατά την οποία η κυπριακή κοινωνία υπέστη μια τεκτονική μετατόπιση πλούτου από τα χαμηλότερα προς τα ανώτερα στρώματα. Ταυτόχρονα, η γενικευμένη απορρύθμιση των εργασιακών σχέσεων στον ιδιωτικό τομέα σε συνδυασμό με τη σοβαρή υποχώρηση στην αγοραστική δύναμη των εργαζομένων λόγω της ακρίβειας και των αυξήσεων έχουν οδηγήσει σε ιστορικό πισωγύρισμα στο βιοτικό επίπεδο της μεγάλης πλειοψηφίας της κοινωνίας. Η προϊούσα «4^η βιομηχανική επανάσταση», τα εκτεταμένα φαινόμενα διαφθοράς, η πανδημία και διαχείρισή της, το μεταναστευτικό, τα ανθρώπινα δικαιώματα προσθέτουν νέα ερωτήματα και διλήμματα για το κράτος, την κοινωνία, την οικονομία, τους θεσμούς.

Η απάντηση σε αυτά δεν είναι ένα ονοματεπώνυμο ούτε τα σενάρια συνεργασιών. Η απάντηση είναι μια συνεκτική, αξιόπιστη και επεξεργασμένη πρόταση διακυβέρνησης με σαφές κοινωνικοπολιτικό πρόσημο και προσανατολισμό, η οποία να βρει την έκφραση της στο πρόσωπο του υποψηφίου και στην εκστρατεία του. Χρειάζεται για τούτο κινητοποίηση πολιτικού, επιστημονικού και τεχνοκρατικού δυναμικού για να γίνουν οι ιδέες προγραμματικές -ακόμα και κοστολογημένες- θέσεις, πραγματική ζύμωση ιδεών με κοινωνικές δυνάμεις και οργανώσεις, αυτοπεποίθηση για ρήξεις και τομές μαζί με διάθεση για συνθέσεις. Η διεργασία της διαμόρφωσης προγραμματικής πρότασης προφανώς δεν μπορεί να αποσυνδεθεί από το ζήτημα της υποψηφιότητας και τα προσωπικά χαρακτηριστικά του υποψηφίου, τις πολιτικές δυνάμεις που θα το στηρίξουν, τους όρους της συνεργασίας, το πολιτικό προσωπικό που θα στηρίξει και θα εφαρμόσει ένα πρόγραμμα κ.ο.κ. Ωστόσο, το στέρεο έδαφος για να απελευθερωθούν δυναμικές και να κτιστούν συμμαχίες πολιτικές και κοινωνικές πρέπει να είναι η σαφής προγραμματική πρόταση την οποία να πιστεύουν και να πρεσβεύουν αυθεντικά τόσο ο/η υποψήφιος/α όσο και οι πολιτικές δυνάμεις που θα συνεργαστούν. Πρέπει δηλαδή πρώτα να συμφωνήσουμε πολύ συγκεκριμένα πού θέλουμε να πάει η Κύπρος το 2023.

Σίγουρα, η όποια συζήτηση δεν διεξάγεται βέβαια σε κενό αέρος, αλλά μέσα στο κοινωνικοπολιτικό τοπίο των τελευταίων χρόνων και ιδιαίτερα όπως διαμορφώθηκε μετά το Μάη του 2021. Στις τελευταίες βουλευτικές εκλογές τα τέσσερα ιστορικά κόμματα της Κύπρου -ΔΗΣΥ, ΑΚΕΛ, ΔΗΚΟ, ΕΔΕΚ- υπέστησαν μείωση στα ποσοστά τους σε σημείο που να καταγράφουν ιστορικό χαμηλό ενώ, αντίθετα, τα κόμματα που έμειναν εκτός βουλής συγκεντρώνουν το υψηλότερο ποσοστά διαχρονικά. Η απαξίωση, η απογοήτευση και η ισοπέδωση είναι κυρίαρχα χαρακτηριστικά μέσα στο εκλογικό σώμα και την κοινωνία. Επιπρόσθετα, η πανδημία δημιούργησε το έδαφος για να εκφραστεί και να

διογκωθεί σε πρωτοφανές επίπεδο ο ανορθολογισμός και η αντιεπισημονικότητα που μαζί με τη θρησκοληψία, τη συνωμοσιολογία και τη διείσδυση της ακροδεξιάς στην κοινωνία δημιουργούν -μέσα και από τον πολλαπλασιαστή των μέσων κοινωνικής δικτύωσης- ένα μείγμα που αποσπά μια ολόκληρη μερίδα πολιτών από την όποια ορθολογική συζήτηση και ανταλλαγή επιχειρημάτων για τη χώρα και τα προβλήματά της. Ειδικά για τις δυνάμεις της αντιπολίτευσης πρέπει ακόμα να προσμετρηθεί η επικοινωνιακή υπεροπλία που διαθέτει στο χώρο των media το κυβερνητικό/συναγερμικό στρατόπεδο, το οποίο είναι σε θέση έτσι να καθορίζει σε δυσανάλογα μεγάλο βαθμό την δημόσια ατζέντα και τους όρους της.

Όλα βοούν ότι η αλλαγή που χρειάζεται σήμερα η Κύπρος είναι μια αλλαγή που πρέπει να συγκινήσει την κοινωνική πλειοψηφία. Να είναι αλλαγή πραγματικά ριζική, να βγάλει τη χώρα από την τροχιά της παρακμής και να ανανεώσει σε όλο το πλάτος και μήκος τη δημόσια ζωή. Αναπόφευκτα, αυτή η αλλαγή προϋποθέτει αλλαγή -και όχι παραλλαγή- στη διακυβέρνηση του τόπου. Το σταυρόλεξο των προγραμματικών συγκλίσεων, των συνεργασιών και του υποψήφιου είναι αντικειμενικά δύσκολο για τις δυνάμεις της αντιπολίτευσης. Αποτελεί όμως διακηρυγμένη προτεραιότητα για τις περισσότερες τουλάχιστον από αυτές τις δυνάμεις έστω και με διαφορετικές διαβαθμίσεις. Συνεπώς, οι δυνάμεις της αντιπολίτευσης -στις οποίες δεν συμπεριλαμβάνεται ούτως ή άλλως το νεοφασιστικό μόρφωμα- οφείλουν να διερευνήσουν ειλικρινά αν υπάρχουν οι δυνατότητες για μια συνεργασία στη βάση αρχών και αν ναι, υπό ποιους όρους. Όποια κι αν είναι η έκβαση αυτής της προσπάθειας βέβαια, το ερώτημα παραμένει ποια οράματα και προγράμματα θα αναμετρηθούν το Φεβρουάριο του 2023 και η απάντηση -περισσότερο από κάθε άλλη φορά- δεν πρέπει να απευθύνεται σε κομματικές ηγεσίες, επικοινωνιολόγους και εκδοτικά συγκροτήματα, αλλά στον ίδιο τον κυπριακό λαό ή τουλάχιστον την κρίσιμη μάζα που πιστεύει σε μια άλλη πορεία των πραγμάτων.

Σε κάθε περίπτωση λοιπόν, όλα επιστρέφουν στην ερώτηση κλειδί: τι θέλουμε να κάνει ο νέος Πρόεδρος της Κύπρου για την Κύπρο.

ΤΟΠΙΟ ΡΕΥΣΤΟ, ΚΟΜΜΑΤΑ ΣΕ ΠΕΡΙΔΙΝΗΣΗ

*Χρύσης Παντελίδης
Βουλευτής Λευκωσίας του Δημοκρατικού Κόμματος*

Abstract

In the new global and regional environment formed in the aftermath of the pandemic, health and economic crisis, under the constant threat of climate change, that is also evolving into a crisis, the 2023 Presidential Elections are undoubtedly the most critical in the history of the Republic of Cyprus, which remains illegally half-occupied by Turkey for 47 years. Fifteen months prior to the Elections, the article refers to the influence of the political agenda and the political parties to the forthcoming pre-election period.

Δεκαπέντε περίπου μήνες πριν τις Προεδρικές Εκλογές του 2023, άρχισε και εντείνεται καθημερινώς η δημόσια συζήτηση για την κορυφαία εκλογική διαδικασία της χώρας μας, η οποία διεξάγεται κάθε πέντε χρόνια¹ και εκλέγει τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, ο οποίος, με βάση το Σύνταγμα και το Πολίτευμα της Κυπριακής Δημοκρατίας, είναι ο αρχηγός του κράτους και της κυβέρνησης,² αλλά και ο ηγέτης της ελληνοκυπριακής κοινότητας. Η σχετικώς πρόωρη συζήτηση περί Προεδρικών πυροδοτήθηκε νωρίτερα από όσο συνήθως και από την αναβολή, για δυόμισι χρόνια,³ των Δημοτικών και Κοινοτικών Εκλογών, οι οποίες θα διεξάγονταν τον Δεκέμβριο και αναβλήθηκαν λόγω της κυοφορούμενης μεταρρύθμισης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η αναβολή αυτή,⁴ «καθάρισε» το εκλογικό ημερολόγιο της κυβέρνησης, των κομμάτων και γενικώς του πολιτικού προσωπικού της Κύπρου, δημιουργώντας ένα πεδίο δεκαέξι και πλέον μηνών, οι οποίοι αναμένεται να σηματοδοτήσουν την πιο μακρόχρονη προεκλογική περίοδο στην Ιστορία των Προεδρικών Εκλογών στην Κύπρο. Μια προεκλογική περίοδος η οποία θα εξελισσεται δυναμικά και θα ορίζεται από το πολιτικό τοπίο και τα πολιτικά κόμματα, που δρουν μέσα σε αυτό.

¹ Άρθρο 43 του Συντάγματος της Κυπριακής Δημοκρατίας.

² Άρθρα 1, 36, 37, 39, 46, 55, 56 και άλλα του Συντάγματος της Κυπριακής Δημοκρατίας.

³ Οι επόμενες Δημοτικές και Κοινοτικές Εκλογές θα διεξαχθούν τον Μάιο του 2024, ταυτόχρονα με τις εκλογές για ανάδειξη των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

⁴ Ψηφίστηκε στη Βουλή των Αντιπροσώπων στις 16 Σεπτεμβρίου 2021.

Το πολιτικό τοπίο μετά τις πρόσφατες Βουλευτικές Εκλογές του περασμένου Μαΐου είναι ομιχλώδες. Το εκλογικό αποτέλεσμα, η κατανομή των πενήντα-έξι εδρών στα επτά κόμματα,⁵ που πέτυχαν εκπροσώπηση στη Βουλή και οι μέχρι πρότινος πολιτικές στάσεις των εν λόγω κομμάτων δεν επιτρέπουν απόλυτες προβλέψεις σε σχέση με την τύχη των κυβερνητικών Νομοσχεδίων ή των Προτάσεων Νόμων, που θα τίθενται ενώπιον του Σώματος, ενώ, εξακολουθεί να είναι παρακινδυνευμένη η χάραξη μίας και μόνης διαχωριστικής γραμμής ανάμεσα σε κόμματα ολοκληρωτικής συμπολίτευσης και κόμματα ολοκληρωτικής αντιπολίτευσης. Η δε διαδικασία εκλογής Προέδρου της Βουλής των Αντιπροσώπων, που σε αρκετές περιπτώσεις στο παρελθόν υπήρξε ενδεικτική και δημιουργούσε ένα «κλίμα» διαμόρφωσης μελλοντικών συμμαχιών για τις Προεδρικές Εκλογές, μάλλον «θόλωσε» ακόμα περισσότερο το πολιτικό σκηνικό καθώς, αντί δημιουργίας «κλίματος», περισσότερο ανέδειξε τη δυστοκία, μέχρι τότε τουλάχιστον, των κομμάτων της Αντιπολίτευσης να συνεργαστούν αποτελεσματικά. Παράλληλα, ομιχλώδες ή απρόβλεπτο τοπίο δημιουργούν και τα μεγάλα πολιτικά θέματα τα οποία, αυτή την περίοδο, εξελίσσονται σε ασυνήθιστους ή απρόβλεπτους ρυθμούς. Από τη μία, το Κυπριακό, το οποίο κυριαρχεί στην πολιτική ζωή της Κύπρου τις τελευταίες πέντε δεκαετίες βρίσκεται μεν σε τέλμα, εξαιτίας της τουρκικής αδιάλλακτης στάσης, εγκυμονεί δε πρόσθετους κινδύνους με δεδομένη την επισημοποίηση της τουρκικής αξίωσης για «λύση δύο κρατών» και την εμφανή διάθεση της κατοχικής Τουρκίας για πρόκληση εντάσεων, τόσο στο έδαφος, όσο και στη θάλασσα. Από την άλλη, η εσωτερική διακυβέρνηση βρίσκεται στον απόηχο της πανδημικής, υγειονομικής και οικονομικής κρίσης, του συλλογικού «αγώνα δρόμου» υλοποίησης του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και του απαιτητικού κοινοβουλευτικού διαλόγου για τις κυοφορούμενες σημαντικές μεταρρυθμίσεις της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, της Δημόσιας Υπηρεσίας και της Δικαιοσύνης. Όλα αυτά, εξελίσσονται στην αφετηρία της μεγαλεπήβολης, δύσκολης και επιτακτικής «Πράσινης Συμφωνίας» της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία φιλοδοξεί να χαράξει την πορεία της Ευρώπης τα επόμενα τριάντα χρόνια, δοκιμάζοντας, όμως, τις αντοχές, την αποτελεσματικότητα και τη συνοχή των κρατών μελών της.

Τα πολιτικά κόμματα βρίσκονται σε περίοδο περισυλλογής, ανασκόπησης και προετοιμασιών για τη μακρά προεκλογική περίοδο, που ήδη άρχισε, με διαφορετικές όμως προκλήσεις και συνθήκες. Ο ΔΗΣΥ άγει μια πρωτόγνωρη για το κόμμα εσωκομματική «κούρσα», με ψυχροπολεμικά χαρακτηριστικά, καθώς βρίσκονται σε εξέλιξη δύο, εμφανείς μεν, ανομολόγητες δε, προεκλογικές εκστρατείες δύο σημειόντων στελεχών του: Του Προέδρου του Κόμματος, Αβέρωφ Νεοφύτου και του Υπουργού Εξωτερικών Νίκου Χριστοδουλίδη. Το αν αυτές οι δύο εκστρατείες θα λήξουν με τη λήψη του χρίσματος από τον ένα εκ των δύο ή αν θα συνεχιστούν μέχρι τις Προεδρικές Εκλογές, είναι η κύρια – και εύλογη – απορία όσων παρακολουθούν τα τεκταινόμενα στο κυβερνών κόμμα. Το ΑΚΕΛ άγει τους πρώτους μήνες της νέας ηγεσίας του, η οποία προσπαθεί να καθιερωθεί στη συνείδηση της

⁵ ΔΗΣΥ=17, ΑΚΕΛ=15, ΔΗΚΟ=9, ΕΛΑΜ=4, ΕΔΕΚ=4, ΔΗΠΑ=4, ΚΙΝΗΜΑ ΟΙΚΟΛΟΓΩΝ=3.

κυπριακής κοινωνίας, να επουλώσει τις πληγές του εκλογικού αποτελέσματος του περασμένου Μαΐου και, παράλληλα, να δώσει με σαφήνεια το στίγμα της στα πολιτικά δρώμενα. Ο πρόσφατος τίτλος *«Το ΑΚΕΛ θα κάνει καθετί το δυνατό για προοδευτική αλλαγή το 2023»* στη συνέντευξη⁶ του νέου Γενικού Γραμματέα της Κεντρικής Επιτροπής του Κόμματος, Στέφανου Στεφάνου, στην εφημερίδα και εκφραστικό όργανο του ΑΚΕΛ, «Χαραυγή», είναι αρκούντως περιγραφικός των προθέσεων και των διαθέσεων του κόμματος της κυπριακής Αριστεράς. Το ΔΗΚΟ άγει την προσυνοδωτική περίοδο για το Πολιτικό και Καταστατικό Συνέδριο του ερχόμενου Ιανουαρίου, αναπτύσσοντας έντονο εσωκομματικό διάλογο με ατζέντα την αυτοκριτική για το προηγούμενο χρονικό διάστημα και το σχεδιασμό για το μέλλον, προσεγγίζοντας τις Προεδρικές Εκλογές ως εφελτήριο ανάκαμψης. Είναι προφανές ότι το πρόσωπο που το Κόμμα προβάλλει ως υποψήφιο για το 2023, στην έναρξη των όποιων διεργασιών, είναι αυτό του Προέδρου του, Νικόλα Παπαδόπουλου, ο οποίος ήταν υποψήφιος Πρόεδρος της Δημοκρατίας το 2018. Ο ίδιος θέτει ως προτεραιότητά του την επιτυχία του ΔΗΚΟ και δηλώνει πως *«το θέμα δεν είναι αν θα είμαι εγώ υποψήφιος στις Προεδρικές, αλλά το πώς το ΔΗΚΟ θα συνδιαμορφώσει μια αξιόπιστη πρόταση εξουσίας και θα συμμετέχει στην επόμενη διακυβέρνηση του τόπου»*.⁷ Το ΕΛΑΜ κρατά κλειστά τα «χαρτιά» του, αν και είναι, μαζί με τη ΔΗΠΑ, το πιο προβλέψιμο κόμμα σε ό,τι αφορά στις Προεδρικές Εκλογές καθώς, στις τελευταίες δύο εκλογικές αναμετρήσεις για ανάδειξη Προέδρου της Δημοκρατίας, στα χρόνια που το κόμμα πετυχαίνει σταθερή αύξηση των ποσοστών του, κατήλθε με δικό του υποψήφιο στον Α΄ γύρο και στήριξε τον υποψήφιο του ΔΗΣΥ στον Β΄. Η ΕΔΕΚ άγει την πιο κρίσιμη περίοδο στην Ιστορία της, γεγονός που δημιουργεί την εκτίμηση ότι, πολύ περισσότερο και πολύ δυσκολότερα είναι τα θέματα που καλείται να αντιμετωπίσει το τέταρτο «παραδοσιακό» κόμμα της χώρας στο δρόμο για τις Προεδρικές Εκλογές του 2023, αλλά και την εύλογη απορία ως προς τη δυνατότητα της ΕΔΕΚ να συσπειρωθεί γύρω από το όποιο πρόσωπο επιλέξει να στηρίξει ως υποψήφιο Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Η ΔΗΠΑ, όπως ήδη αναφέρθηκε, είναι, μαζί με το ΕΛΑΜ, τα πιο προβλέψιμα κόμματα σε ό,τι αφορά τις Προεδρικές Εκλογές καθώς, η συμπόρευσή της με το ΔΗΣΥ, από την ημέρα ίδρυσής της, αλλά και του ιδρυτή της, πριν την ίδρυσή της, είναι επαναλαμβανόμενη και αδιαμφισβήτητη. Τέλος, το Κίνημα Οικολόγων άγει τους πρώτους μήνες της νέας ηγεσίας του, η οποία όμως τελεί και υπό την αίρεση της επερχόμενης εσωκομματικής, εκλογικής διαδικασίας και θα κληθεί να πάρει τις αποφάσεις του για τις Προεδρικές Εκλογές, στη σκιά ενός διαχρονικού δημοσκοπικού ευρήματος, το οποίο τείνει να καταστεί παράδοση για το Κίνημα: Σύμφωνα, λοιπόν, με τις δημοσκοπήσεις εξόδου στους Α΄ γύρους των Προεδρικών Εκλογών του 2008, του 2013 και του 2018 το εκλογικό σώμα του Κινήματος Οικολόγων «τριχοτομείται» ανάμεσα στους υποψήφιους της Αριστεράς, του Κέντρου και της Δεξιάς, ανεξαρτήτως της επίσημης απόφασης του Κινήματος.

⁶ Τεύχος Κυριακής, 7 Νοεμβρίου 2021.

⁷ Συνέντευξη στην εφημερίδα «Ο Φιλελεύθερος», τεύχος Κυριακής, 26 Σεπτεμβρίου 2021.

Στο νέο παγκόσμιο και περιφερειακό περιβάλλον, που διαμορφώνεται στον απόηχο της πανδημικής, υγειονομικής και οικονομικής κρίσης και στην σκιά της κλιματικής αλλαγής, η οποία επίσης εξελίσσεται σε κρίση, οι Προεδρικές Εκλογές του 2023 είναι αναμφίβολα οι πιο κρίσιμες στην Ιστορία της ημικατεχόμενης Κυπριακής Δημοκρατίας και οι πιο καθοριστικές για το μέλλον του Κύπρου στο «θερμό» πολιτικό περιβάλλον της ανατολικής Μεσογείου. Η κρισιμότητα και η καθοριστικότητα τους αυξάνεται καθώς το πολιτικό τοπίο της χώρας είναι ρευστό και τα πολιτικά κόμμάτα της βρίσκονται σε περιδίνηση. Η ελπίδα εναποτίθεται στη δημοκρατία και, κατ' επέκταση, στον λαό, ο οποίος μπορεί και οφείλει να δώσει διέξοδο.

ΟΧΙ ΣΕ ΑΚΟΜΑ ΜΙΑ ΕΦΗΜΕΡΗ ΕΛΠΙΔΑ ΧΩΡΙΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΡΙΣΜΑ

*Μαρία Παναγιώτου
Εκπρόσωπος Τύπου Κ.Σ. ΕΔΕΚ*

Abstract

The upcoming presidential elections will undoubtedly be crucial. This is due to the threats that our country receives from the expansionist policy of Turkey and its provocative actions in the Eastern Mediterranean, and due to the prolonged economic crisis as a result of the pandemic.

What will play a decisive factor in the citizens' choices will be the political positions of the candidates and their election program in the following areas:

1. Cyprus issue
2. Economy
3. Corruption
4. Immigrant
5. Traffic
6. Health

The article explains how crucial the above factors are and that it is understandable that it is not easy to solve the problems that plague society. But if the candidates fail to promote real solutions, there is a danger that the Cypriots will vote not the most capable, but the most populists who will give them hope in words. Hope that will be proved fake and without content and reciprocity.

Οι επερχόμενες προεδρικές εκλογές αναμφισβήτητα θα είναι διαφορετικές αλλά και κρίσιμες. Αφενός λόγω των ασύμμετρων απειλών που δέχεται η πατρίδα μας από την επεκτατική πολιτική της Τουρκίας και τις προκλητικές ενέργειές της στον χώρο της Ανατολικής Μεσογείου και αφετέρου λόγω της παρατεταμένης οικονομικής κρίσης που έχει επέλθει συνεπεία της πανδημίας.

Αναμφισβήτητα η προσωπικότητα των υποψηφίων αλλά και το ότι επιβάλλεται να είναι πολύθεματικοί ως προς τις γνώσεις και τις προτεραιότητές τους, θα παίξει σημαντικό ρόλο. Ως εκ τούτου εκτιμώ πως αυτό που θα παίξει

καθοριστικό παράγοντα στις επιλογές των πολιτών θα είναι οι πολιτικές θέσεις των υποψηφίων και το προεκλογικό τους πρόγραμμα στους εξής άξονες:

1. Κυπριακό
2. Οικονομία
3. Διαφθορά
4. Μεταναστευτικό
5. Κυκλοφοριακό
6. Υγεία

Το κυπριακό είναι το σοβαρότερο από τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η Κυπριακή Δημοκρατία. Παρόλα αυτά η στασιμότητα των τελευταίων ετών δεν επιτρέπουν να καταταχτεί στα κύρια ζητήματα που απασχολούν τους πολίτες. Ανεξάρτητα όμως από το αν θα δρομολογηθεί η επανέναρξη των συνομιλιών, το κυπριακό θα μπορέσει να καταστεί προτεραιότητα εάν κάποιος/α εκ των υποψηφίων προτείνει μία λύση που να διασφαλίζει πλήρως το ευρωπαϊκό κεκτημένο, να έχει προοπτικές θετικής κατάληξης και να τάσσεται ξεκάθαρα στο αντιδιζωνικό αντιρατσιστικό μέτωπο. Σε αντίθετη περίπτωση θα πρόκειται είτε για επανάληψη των προτάσεων που έχουμε ήδη δει, είτε για προτάσεις που διολισθαίνουν όλο και περισσότερο στις τουρκικές θέσεις.

Η οικονομία αναμφισβήτητα θα αποτελέσει τον κύριο άξονα συζήτησης. Το γεγονός ότι οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης του 2012-2013 ακόμα δεν έχουν επουλωθεί, σε συνδυασμό με τις πολύ σοβαρές επιπτώσεις της πανδημίας, γίνεται κατανοητό πως η τρομακτική αύξηση της τιμής αγαθών πρώτης ανάγκης έχει οδηγήσει και σε αύξηση του κόστους ζωής. Αυτό σε συνδυασμό με την αντίστοιχη μείωση ή παγοποίηση των μισθών, προκαλεί σοβαρότατα προβλήματα στους πολίτες. Σε αυτή την περίπτωση οι υποψήφιοι θα πρέπει όχι απλώς να αναγνωρίσουν τα προβλήματα αλλά και να δώσουν λύσεις για:

- τερματισμό της ανεργίας στους νέους,
- τον εξαναγκασμό της εργοδότησης σε καθεστώς υποαπασχόλησης σημαντικού αριθμού πολιτών σε τομείς ξένους προς τα ενδιαφέροντα και τις ικανότητές τους για σκοπούς βιοπορισμού,
- ουσιαστική αύξηση του κατώτατου μισθού αφού είναι αδύνατο ένας άνθρωπος να ζήσει αξιοπρεπώς με 800 ευρώ,
- τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις οι οποίες αντιμετωπίζουν σημαντική μείωση του κύκλου εργασιών τους.

Για όλα τα πιο πάνω χρειάζεται να δοθούν λύσεις εφαρμόσιμες και άμεσες που να σχετίζονται τόσο με την αύξηση των μισθών όσο και των θέσεων εργασίας.

Πέρα από τα πιο πάνω, είναι απαραίτητο ο/η υποψήφιος/α να είναι πλήρως απαλλαγμένος/η από τα όποια βαρίδια ενδέχεται να τον/ην συνδέουν με ζητήματα διαφθοράς. Εξάλλου η δημοσιοποίηση των σκανδάλων των τελευταίων ετών οδήγησε στο να κλονιστεί η εμπιστοσύνη των πολιτών. Η ισοπεδωτική αντίδραση πως όλοι «οι πολιτικοί είναι διεφθαρμένοι» πρέπει να

ανατραπεί από τους ίδιους τους πολιτικούς μέσα από τις πράξεις τους. Για να επέλθει αυτό η ΕΔΕΚ προτείνει όλα τα πολιτικά εκτεθειμένα πρόσωπα μαζί με το Πόθεν Έσχες να καταθέτουν και τις φορολογικές τους δηλώσεις ώστε να φαίνεται και η πηγή των εισοδημάτων τους.

Το μεταναστευτικό είναι ένα από τα προβλήματα που αναπόφευκτα θα απασχολήσουν την δημόσια συζήτηση κατά την προεκλογική περίοδο διότι η Κύπρος βρίσκεται στην πρωτιά των χωρών που δέχονται τις περισσότερες μεταναστευτικές ροές κατ' αναλογία πληθυσμού. Πέραν από αυτό, το όλο ζήτημα παίρνει διαστάσεις υβριδικού πολέμου αφού η Τουρκία το αξιοποιεί για να αλλοιώσει την δημογραφική και κοινωνικοοικονομική δομή της Κυπριακής Δημοκρατίας. Το μεταναστευτικό επιβάλλεται να λυθεί χωρίς άλλη καθυστέρηση μέσα από σωστή διαχείριση που προϋποθέτει ενίσχυση των διαδικασιών γρήγορου και άμεσου επαναπατρισμού των παράνομων μεταναστών, αποδοχή αιτήσεων για πολιτικό άσυλο μόνο από όσους προέρχονται από εμπόλεμες περιοχές και διεκδίκηση ομοιόμορφης κατανομής των μεταναστών από εμπόλεμες περιοχές και στις υπόλοιπες χώρες της Ε.Ε.

Ένα άλλο ιδιαίτερα σοβαρό ζήτημα είναι το κυκλοφοριακό. Όλοι οι υποψήφιοι οφείλουν να προτείνουν εφαρμόσιμες λύσεις που θα ανατρέψουν επιτέλους το χάος που παρατηρείται καθημερινά στους δρόμους. Από τη μια οι εργαζόμενοι σπαταλούν τις πιο παραγωγικές ώρες της μέρας τους μέσα στους δρόμους και από την άλλη η ρύπανση του περιβάλλοντος αυξάνεται με κατακόρυφο ρυθμό. Η δημιουργία σύγχρονων μέσων μαζικής μεταφοράς που θα κινούνται γρήγορα και θα κάνουν συχνές στάσεις εντός του κέντρου των πόλεων, μπορεί να αποτελέσει μία πρώτη λύση στο ζήτημα αυτό. Οι υποψήφιοι/ες καλούνται να έχουν στο πρόγραμμά τους ξεκάθαρες προτάσεις και λύσεις γύρω από το κυκλοφοριακό καθώς είναι αδιανόητο σε ένα μικρό νησί όπως η Κύπρος οι δρόμοι να βουλιάζουν κυριολεκτικά από χιλιάδες αυτοκίνητα.

Τέλος, ο τομέας της δημόσιας υγείας επιβάλλεται να τύχει της δέουσας προσοχής καθώς ο απολογισμός της εδώ και δύο και πλέον χρόνια λειτουργίας του Γενικού Σχεδίου Υγείας καταδεικνύει πως ο τρόπος εφαρμογής του όχι μόνο δεν ανταποκρίνεται στη φιλοσοφία για την οποία συστάθηκε, αλλά ούτε και είναι σύμφωνος με τη νομοθεσία που ψηφίστηκε. Η πρόσφατη έκθεση του Γενικού Ελεγκτή επιβεβαίωσε τις σπατάλες και τις καταχρήσεις για τις οποίες εδώ και μήνες η ΕΔΕΚ προειδοποιούσε. Είναι επιβεβλημένο να υπάρξει εκ μέρους των υποψηφίων ξεκάθαρη τοποθέτηση για λήψη μέτρων αλλά και για το ότι θα προχωρήσουν σε αναδιοργάνωση και ενίσχυση των δημόσιων νοσηλευτηρίων αλλά και σε εφαρμογή της ελεύθερης επιλογής γιατρού και νοσηλευτηρίου.

Η προεκλογική για τις προεδρικές εκλογές του 2023 θα είναι σίγουρα διαφορετική και θα διεξαχθεί σε μεγάλο βαθμό στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Το στοίχημα για τον /την επόμενο πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας θα είναι να κινητοποιήσει αυτούς που πυροβολούν από το

πληκτρολόγιο ή παραμένουν αδρανοποιημένοι στο σπίτι τους. Αυτοί είναι οι νέοι που απογοητεύτηκαν από τις ελπίδες χωρίς αντίκρισμα, είναι οι άνεργοι, είναι όσοι παλεύουν για ένα μεροκάματο. Είναι όσοι αναζητούν την αλλαγή και δεν είναι πρόθυμοι να συμβιβαστούν μόνο με μερικά «θα».

Κανένας δεν θεωρεί ότι η επίλυση των προβλημάτων που ταλανίζουν την κοινωνία μπορεί να συμβεί εύκολα και άμεσα. Εάν όμως δεν δοθούν λύσεις στα οικονομικά αδιέξοδα, ελλοχεύει ο κίνδυνος ο λαός να δώσει ψήφο εμπιστοσύνης όχι στους πλέον ικανούς αλλά στους πλέον λαϊκιστές που θα του «πουλήσουν» για άλλη μια φορά εφήμερη ελπίδα χωρίς περιεχόμενο και αντίκρισμα.

Ο ΙΔΑΝΙΚΟΣ ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ ΤΟΥ 2023: ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

*Σωτήρης Κάππος, PhD Political Sociology
Senior Fellow, Κυπριακό Κέντρο Ευρωπαϊκών και Διεθνών
Υποθέσεων, Πανεπιστήμιο Λευκωσίας*

Abstract

This brief sociological analysis brings to the fore two critical constraints that prospective candidates in the 2023 Presidential elections must tackle if one should hope for a viable future of the Island. Namely: The cultural enslavement of society by the Tyranny of the Masses and the vested economic interests of the Cronies. Both constitute organic elements of the Social Stratification System which in the final analysis conditions the overall historical orientation of the Republic Of Cyprus.

Στις φιλελεύθερες δημοκρατίες το δικαίωμα της κοινωνίας για περιοδική εναλλαγή στην εξουσία είναι αναπαλλοτρίωτο. Και τούτο ως θεσμικός μηχανισμός ελέγχου της εκάστοτε εκλεγμένης Αρχής. Στην προκειμένη περίπτωση αναφέρομαι στις επικείμενες προεδρικές εκλογές στην ΚΔ το 2023. Εθιμικά τα προεκλογικά μαγειρεία προετοιμάζουν τα πολιτικά τους μενού κανένα χρόνο πριν την διεξαγωγή των εκλογών. Θεωρητικά επίσης υπάρχει ανταγωνισμός αξιακών συστημάτων αφού στις φιλελεύθερες δημοκρατίες δεν υπάρχει consensus ως προς τον καθορισμό του κοινού καλού. Η θεσμικά κατοχυρωμένη εναλλαγή της εξουσίας δεν αποτελεί εχέγγυο για την ικανοποίηση των προϋποθέσεων για την ομαλή λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος. Αποτελεί αναγκαία συνθήκη αλλά όχι ικανή από μόνη της για την διασφάλιση της δημοκρατικής πρακτικής και νοοτροπίας. Η διαδικασία της εκλογής συνεπικουρείται από την κυρίαρχη πολιτική κουλτούρα. Δηλαδή αν είναι συμμετοχική, κορπορατιστική, ή ενοριακή. Κοινωνιολογικά στη κυπριακή πολιτεία ενώ ικανοποιούνται τα τυπικά κριτήρια του δημοκρατικά φιλελεύθερου πολιτεύματος, τα ουσιαστικά κριτήρια λειτουργούν παραμετρικά μεταξύ κορπορατισμού και ενοριακής νοοτροπίας. Μεταξύ των δύο παραμέτρων λειτουργεί ένα ιδιότυπο κοινωνικοπολιτικών πεδίων, αυτό που έχω ονομάσει παλαιότερα η τυραννία της μάζας. Μίας κοινωνικής μάζας, όχι με την μαρξιστική έννοια του όρου, αλλά ως κοινωνιολογικής συνισταμένης της πολιτειακής λειτουργίας της ΚΔ. Και διασαφηνίζω. Επικαλούμε τρεις λαϊκές θυμοσοφίες:

«Εγὼ στραβῶνω τζιαι πουλῶ, εσοῦ ἀμπλεπε τζιαι γόραζε», «Ἀπὸν φορτῶνει 'π' ὄσω σου τάνα του να φορτῶσει», «Μαύρα τζιαι ἀνάφεντα»: τρεῖς 'θυμοσοφίες' πολιτισμικῆς καθοδήγησης τῆς κυπριακῆς κοινωνικῆς μάζας, που ἀν κάποιος ἀποπειραθεῖ να διαβάσει πίσω ἀπὸ τα νοήματά τους, σηματοδοτοῦν τὸν κοινωνικὸ χαρακτήρα αὐτῆς τῆς κοινωνίας και κατ' ἐπέκταση τὴν κυρίαρχη κοινωνιολογικὴ και πολιτικὴ τῆς πρακτικῆ. Ἐν γένει τὸ πολιτισμικὸ ἀποτύπωμα με τὴν ευρεία ἔννοια τοῦ ὄρου. Ἡ πρώτη στὴν ὁποία ἀναφέρομαι τὸ «εγὼ στραβῶνω τζιαι πουλῶ εσοῦ ἀμπλεπε τζιαι γόραζε» ἀναδεικνύει τὴν ωφελιμιστικὴ ἀκρῶς συμφεροντολογικὴ νοοτροπία τῆς ε/κ μάζας. Τὸ ζητούμενο δηλαδὴ δὲν εἶναι ὁ σεβασμὸς τοῦ πωλητῆ πρὸς τὸν ἀγοραστῆ ἀλλὰ ἀν εἶναι δυνατόν ὁ πωλητῆς να τοῦ πουλήσει «φύκια για μεταξωτὲς κορδέλες». Με ἄλλα λόγια εἶναι προσωπικὴ και ὄχι κοινωνικὴ, θεσμικὴ υποχρέωση ἢ προϋπόθεση για ἀμοιβαία ἐπωφελῆ και δίκαιη συναλλαγῆ. Ἀναδεικνύει ἕναν ἰδιότυπο ωφελιμιστικὸ φιλοτομαρισμὸ. Ἀν κάποιος δε προσθέσει σ' αὐτὴ τὴν πολιτισμικὴ πρακτικὴ τὸ «ἀπὸν φορτῶνει 'π' ὄσω σου τάνα του να φορτῶσει» ἀναδεικνύει τόσο τὴν ἔλλειψη τῆς ἀξίας τῆς κοινωνικῆς ευθύνης και υποχρέωσης ἐνὸς ἐκάστου ἐναντι τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου, ἀλλὰ κυρῶνει θετικὰ τὴ συμπεριφορὰ τῆς κοινωνικῆς ἀνευθυνότητος, ἀρνητικὰ δε τοῦ περὶ δικαίου αἰσθήματος. Δηλαδὴ ἐφόσον μια συγκεκριμένη συμπεριφορὰ δὲν ἐπηρεάζει ἀμεσα για τὴν ὥρα τα προσωπικά σου συμφέροντα δὲν προκύπτει ὁποιοσδήποτε ἠθικο-κοινωνικὸς δισταγμὸς ἢ ἐνδοιασμὸς στο να συνεισφέρεις στὴ ζημιὰ κάποιου τρίτου. Ἡ 'θυμοσοφία' αὐτὴ ἀναδεικνύει μίαν ἰδιοτέλεια ἢ ὁποία λειτουργεῖ με ἕναν κοινωνικὸ ἀμοραλισμὸ ὡς πρὸς τὴν ευθύνη και τὴν υποχρέωση ἀπέναντι στο σύνολο τις ὁποῖες και ἀκυρῶνει.[βλ. ἀπώλεια περιουσιῶν στο βορρὰ και υπεραξία στο νότο] Ἐάν κάποιος τῶρα προσθέσει τὸ «μαύρα τζιαι ἀνάφεντα» στις δύο πιο πάνω ἠθικοπλαστικὲς καθοδηγήσεις τὸ παράγωγο εἶναι ἕνα κοινωνικὸ παράδοξο. Δηλαδὴ ἐνῶ οι δύο πρώτες ἀναδεικνύουν κι ἐκτρέφουν τὸ φιλοτομαρισμὸ και τὴν ἀκραία και ἀρρωστημένη ἰδιοτέλεια ἢ τρίτη υποδεικνύει στὴν κυπριακὴ κοινωνικὴ μάζα ὅτι δὲν εἶναι καλὰ να μην ἔχει ἀφέντη. Τὸ μαύρο χρῶμα ἔχει συνταυτιστεῖ πολιτισμικά (σε ἀρκετοὺς πολιτισμικοὺς χώρους) με τὴν κακοτυχία, κάποιος για να μην εἶναι 'μαύρος' (κακότυχος) στὴν ε/κ κοινωνία θα πρέπει να ἔχει ἀφέντη. Ὅποιος δὲν ἔχει ἀφέντη (μάστρο) δὲν εἶναι καλότυχος. Ἐτσι, προσθετικά ἀλλὰ και διαλεκτικὰ-συνθετικά ἔχουμε ἕνα ἐκρηκτικὸ πολιτισμικὸ κρᾶμα: φιλοτομαρισμὸς, ἰδιοτέλεια ἀλλὰ συνάμα και δουλοπρέπεια. Προσθέτω και τὸν ἐπικίνδυνο νέο-εθνικισμὸ ὡς τὸ κυρίαρχο ἰδεολογικὸ ἀφήγημα ἰδιαίτερα μετὰ τὸ 2004, τὴν ἀπαξίωση των τεχνῶν, των ἀνθρωπιστικῶν και κοινωνικῶν σπουδῶν, τὴν Φιλοσοφία ἀπὸ τὴν τυραννικὴ μάζα. Εἶναι συμπεριφορὲς ὅπου κυριαρχεῖ τὸ ἀναρχο και ἀπαίδευτο ζωικὸ ἐνστικτο, και ὅπου ἡ διαχείρισή του ἀπὸ τὴν ἐκπαιδευτικὴ και οἰκογενειακὴ κοινωνικοποίησι μᾶλλον ἐκτρέφει παρά να δαμάζει και φαίνεται ἀδύναμη να ἐλέγξει τὴν ἀπαίδευτη και κοινωνικὰ τυραννικὴ **μάζα**. Μέσα σε αὐτὸ τὸ διαχρονικὸ κοινωνιολογικὸ πλαίσιο [ἢ ἀπουσία τῆς Κοινωνιολογίας που κατὰ τὴν ἀποθανούσα Κλαίρη Ἀγγελίδου δὲν πρέπει να διδάσκεται στα σχολεῖα γιατί εἶναι κοινωνικὰ ἀνατρεπτικὴ] ἡ Ἑλληνοκυπριακὴ κυρίαρχη πλειοψηφία για πρώτη φορὰ στὴ μακραιῶνη ἱστορία τῆς το 1960 εἶχε τὴν κύρια ευθύνη

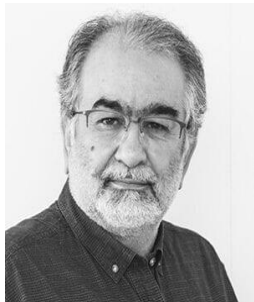
διακυβέρνησης του νησιού την ακρωτηρίασε το 1974. Κατάφεραν μέσα σε 14 χρόνια να εξανεμίσουν το στρατηγικό εχέγγυο της φυσικής επιβίωσης του νησιού, δηλαδή την γεωγραφικά διακοινοτική πληθυσμιακή ανάμειξη και ειρηνική συνύπαρξη. Την ακυρώσαν πανηγυρικά και εγκληματικά.

Το κοινωνιολογικό *modus operandi* και *modus vivendi* στον πυρήνα τους παραμένουν αναλλοίωτα. Το ίδιο πολιτικό προσωπικό [αναφέρομαι και ως νοοτροπία] και που έχει φέρει το νησί στην σημερινή τραγική του ιστορικο-πολιτισμική του κατάσταση διεκδικεί ανανέωση της ιστορικής λαφυραγωγίας και της εν δυνάμει θανατικής καταδίκης μας, μέσα από μία διάχυτη απαξίωση της αρχής της νομιμότητας. Βιώνουμε διαχρονικά ένα πολιτικά μεταπρατικό σύστημα. Η συστημικότητα του οποίου από την μια στηρίζεται στην τυραννία της μάζας και από την άλλη στην άρθρωση των συλλογικών συμφερόντων των χρόνιων της ολιγαρχίας.

Το ίδιο το σύστημα κοινωνικής διαστρωμάτωσης που ενσωματώνει οργανικά την τυραννία της μάζας, λειτουργεί ανασχετικά και περιοριστικά ως προς την ιστορική προοπτική του νησιού. Εκτιμώ ότι δεν υπάρχει συστημική υποψήφια πολιτική προσωπικότητα που θα διεκδικήσει η δύναται να προκαλέσει την μετάβαση από τον ιστορικό φαύλο κύκλο στον ενάρετο. Η βούληση της τυραννικής μάζας και η ιστορική οργανικότητα της βούλησης των οικονομικών συμφερόντων μετά το 2004, συνιστούν την μεγαλύτερη απειλή για το νησί.

ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΟΦΕΙΛΕΙ ΝΑ ΞΑΝΑΣΥΣΤΗΘΕΙ ΜΕ ΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΣ

Ζητείται Ελπίς: Πολιτικά, Οικονομικά και Κοινωνικά Αδιέξοδα Ψάχνουν για Διέξοδο

*Κώστας Βενιζέλος
Δημοσιογράφος, Εφημερίδα Ο ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ*

Abstract

One of the big issues in the run-up to the February 2023 presidential election is whether the political system will be able to re-establish itself with the people.

Whether he will be able to provide solutions to the many political, economic and social impasses. The big question is whether the political system will be able to build bridges of understanding and rapprochement with the citizens, who continue to devalue politicians. It is clear that the presidential election of February 2023 will not be an ordinary electoral contest. First, the departure of President Anastasiades from the presidency closes the circle of old policies. Second, the prolonged pandemic and its effects are changing the agenda of the election campaign.

Third, the national issue remains unresolved while Turkey continues its expansionist actions against Cyprus. The elections will be different than in the past, because they will be held in special conditions. The question is whether the result will mean a substantial change.

Προεδρικές εκλογές του Φεβρουαρίου 2023. Θα είναι μια συνηθισμένη εκλογική αναμέτρηση με τους γνωστούς παίκτες να πρωταγωνιστούν, στο προσκήνιο ή το παρασκήνιο; Θα παρακολουθήσουμε επαναλαμβανόμενες διεργασίες και παρέλαση εν δυνάμει υποψηφίων μέχρι να ξεκαθαρίσει το σκηνικό; Τα δεδομένα, όμως, είναι διαφορετικά αυτή τη φορά. Πολιτικά, οικονομικά και κοινωνικά. Το πολιτικό σύστημα έχει ενώπιον του ένα μεγάλο στοίχημα. Να ξανασυστηθεί με την κοινωνία, με τους πολίτες. Να ρίξει γέφυρες συνεννόησης και «επανασύνδεσης». Κι αυτό γιατί η απαξίωση μεγαλώνει, όπως αυξάνεται και η αποχή. Το ηχηρό μήνυμα των τελευταίων βουλευτικών

εκλογών, αν δεν έχει ληφθεί, προφανώς και θα το βρει μπροστά του πολιτικό σύστημα.

Με ποια δεδομένα πορεύεται η χώρα στις εκλογές;

Πρώτο, η αποχώρηση του Νίκου Αναστασιάδη κλείνει ένα μεγάλο κύκλο της παρουσίας των παλιών πολιτικών στην κυπριακή πολιτική σκηνή. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας έχει δηλώσει πως δεν θα διεκδικήσει εκ νέου την Προεδρία και μέχρι τώρα φαίνεται πως αυτό θα τηρηθεί. Οι πολιτικοί παλιάς κοπής έδωσαν το στίγμα τους, καθόρισαν ένα πλαίσιο πολιτικής κι άλλης συμπεριφοράς. Άφησαν, βέβαια, «συνεχιστές». Το ζητούμενο, τώρα, είναι κατά πόσο θα προκύψει το νέο, το φρέσκο και σε πολιτικό λόγο και σε ιδέες.

Δεύτερο, στο κυβερνητικό στρατόπεδο μια τρίτη θητεία θα εξαρτηθεί από την επιλογή προσώπου αλλά και από την αδυναμία της αντιπολίτευσης να συγκροτήσει από τη μια ένα μέτωπο εξουσίας και από την άλλη να εξεύρει υποψήφιο νίκης. Η κυβέρνηση «κουβαλά» τη φθορά της εξουσίας, τα σκάνδαλα («χρυσά διαβατήρια», Συνεργατισμός κλπ). Ο αντίπαλος της παραμένει ο «κακός της εαυτός», αλλά και η «κούραση», που χαρακτηρίζει τους βασικούς συντελεστές της. Παραμένει, όμως, ακόμη «ζωντανή» καθώς ελπίζει και στον... κακό εαυτό των αντιπάλων της.

Τρίτο, η αντιπολίτευση δεν λειτουργεί ενιαία. Υπάρχουν πολιτικές διαφορές και διαφορετικές ατζέντες. Το μεγάλο κόμμα της αντιπολίτευσης, το ΑΚΕΛ, το οποίο βίωσε εκλογική συρρίκνωση στις τελευταίες βουλευτικές εκλογές, έχει εκλέξει ένα νέο ηγέτη, το Στέφανο Στεφάνου, στον οποίον επενδύει για να ανακάμψει. Το θέμα με το ΑΚΕΛ είναι πως κουβαλά διαχρονικά προβλήματα. Μια παρατεταμένη κρίση ταυτότητας, ιδεολογική και πολιτικού προσανατολισμού. Εσωτερικά λειτουργεί ως ένα κλασσικό αριστερό κόμμα, ασκεί ωστόσο πολιτική περισσότερο συστημική καθώς προσαρμόζεται στην ατζέντα μιας οικονομικής και κοινωνικής ελίτ, που καθορίζει πολιτικές. Είναι ένα συστημικό κόμμα, το οποίο έχει εμπλακεί και σε υποθέσεις διαπλοκής και διαφθοράς. Έχει προ πολλού χάσει το ηθικό πλεονέκτημα που πρότασε στο παρελθόν. Τα υπόλοιπα κόμματα, του λεγόμενου ενδιάμεσου χώρου, δεν φαίνεται να μπορούν να λειτουργήσουν ως μέτωπο, όπως στο παρελθόν. Το ΔΗΚΟ μείωσε τα ποσοστά του στις βουλευτικές εκλογές καθώς, μεταξύ άλλων, βίωσε διασπάσεις. Οι αποχωρούντες, που βρίσκονται δίπλα στην κυβέρνηση, συγκρότησαν άλλο πολιτικό σχήμα και κατήλθαν στις εκλογές. Η ΕΔΕΚ διανύει βαθιά πολιτική κρίση από την έκβαση της οποίας θα εξαρτηθεί και η επιβίωση του κόμματος ενώ οι Οικολόγοι δεν κατάφεραν να «μεγαλώσουν», παρά το πείραμα του «μωσαϊκού».

Η ακροδεξιά, βρίσκεται σε ανοδική πορεία. Το παράρτημα της «Χρυσής Αυγής» στην Κύπρο, το ΕΛΑΜ, ποσώς δεν ενοχλείται από το γεγονός ότι κατατάσσεται στα συστημικά κόμματα. Το επιδιώκει για να είναι μέρος του συστήματος και της εξουσίας, αν και ο λόγος του παραμένει αντι-συστημικός. Η ανατροπή της

ανοδικής του πορείας είναι ένα στοίχημα για τα κόμματα του δημοκρατικού τόξου, μέρος του οποίου φλερτάρει το ακροδεξιό κατασκεύασμα.

Η περιγραφή των σημερινών δεδομένων του πολιτικού συστήματος, θεωρείται αναγκαία ώστε να γίνει αντιληπτό πως μπορεί να διαμορφωθεί το σκηνικό στις προεδρικές εκλογές του Φεβρουαρίου, 2023. Τα δεδομένα αυτά, όμως, επηρεάζονται και από άλλους παράγοντες, που ενδεχομένως να είναι πιο σημαντικοί και να επηρεάζουν περισσότερο την εκλογική συμπεριφορά και στάση των πολιτών.

1. Το Κυπριακό βρίσκεται σε «βαλτωμένα νερά». Θα υπάρξουν εξελίξεις μέχρι τις προεδρικές εκλογές; Εάν ναι, τότε αυτό θα επηρεάσει και τις όποιες συνεργασίες μπορεί να προκύψουν. Ακόμη και στην επιλογή των προσώπων. Αλλά και στην περίπτωση, που δεν θα υπάρξουν εξελίξεις στο Κυπριακό, αναμένονται ενέργειες της κατοχικής Τουρκίας στα κατεχόμενα και την κυπριακή ΑΟΖ. Υπενθυμίζεται συναφώς ότι το 2023 είναι και για την Τουρκία χρονιά εκλογών ενώ θα γιορταστούν και τα 100 χρόνια τουρκικού κράτους, που όπως εξαγγέλθηκε θα συνοδευτούν από κινήσεις που θα επεκτείνουν εδαφικά την Τουρκία και θα αναβαθμίσουν το ρόλο της και την επιρροή της. Βέβαια, η βαθιά οικονομική κρίση, που διανύει η Τουρκία, η μείωση της δημοτικότητας του Ερντογάν, ενδεχομένως να αλλάξει τις προτεραιότητες του Τούρκου Προέδρου. Δεν αποκλείεται, όμως, να τον οδηγήσει και σε ακραίες συμπεριφορές.
2. Η κυπριακή κοινωνία βιώνει τους περιορισμούς λόγω της παρατεταμένης πανδημίας του κορωνοϊού. Αυτό επηρεάζει σημαντικά την οικονομία αλλά και το κοινωνικό γίγνεσθαι. Επηρεάζει τη συμπεριφορά των πολιτών, στην καθημερινότητα και στις συνήθειες του. Δεν αποκλείεται να επηρεασθεί και η συμπεριφορά των πολιτών σε σχέση με πολιτικές επιλογές.

Είναι σαφές πως με το Κυπριακό σε αδιέξοδο, την οικονομία να αντιμετωπίζει προβλήματα, την πανδημία να ταλαιπωρεί τους πολίτες, τα δεδομένα μπορεί να αλλάξουν και πολιτικά. Να αλλάξουν σε σχέση με τη συμπεριφορά των ψηφοφόρων, οι οποίοι- ειρήσθω εν παρόδω- δεν είναι συνηθισμένοι σε μεγάλες αλλαγές. Ωστόσο, αυτό δεν μπορεί να αποκλείεται, καθώς η πίεση που δέχεται η κοινωνία είναι συνεχής και πολλές φορές ασφυκτική. Το ζητούμενο, πάντα, είναι ποιος θα μπορέσει να εκφράσει την κοινωνική οργή, την αναζήτηση διεξόδων σε ένα παρατεταμένο πολιτικό, οικονομικό, κοινωνικό αδιέξοδο. Μαγικές συνταγές δεν υπάρχουν, ούτε και εξ ουρανού σωτήρες. Το σίγουρο είναι πως αναζητείται ελπίς και εκείνοι που θα την εκφράσουν. Υπάρχει ανάγκη για αλλαγή παραδείγματος.

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ 2023 ΓΙΑ ΤΗ «ΝΕΑΡΗ» ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΜΑΣ

*Νίκος Στέλγιας
Ιστορικός, ερευνητής, συγγραφέας, δημοσιογράφος*

Abstract

Except for the field of electoral democracy, the challenges faced by Cyprus over the last decade, the fair distribution of the national wealth, the solution of the ethnic problem (Cyprus Issue) and the respect for the basic constitutional principles, present a problematic picture for the future of the democracy of Cyprus. The problems in these three areas are the major challenges that the new President of the Republic of Cyprus will be called upon to face. The 2023 presidential elections are a 'crash test' for the effectiveness of the local elites to reproduce their power and that of society itself to overthrow the existing problematic status quo and create a new one that will provide equal opportunities in a united democratic and multicultural Cyprus.

«Χώρες όπως η Μεγάλη Βρετανία και οι Ηνωμένες Πολιτείες έγιναν πλούσιες επειδή οι πολίτες τους ανέτρεψαν τις ελίτ που έλεγχαν την εξουσία και δημιούργησαν μια κοινωνία όπου τα πολιτικά δικαιώματα ήταν πολύ ευρύτερα κατανομημένα, η κυβέρνηση ήταν υπόλογη και ανταποκρινόταν στους πολίτες και η μεγάλη μάζα των πολιτών μπορούσε να εκμεταλλευτεί τις οικονομικές ευκαιρίες».

Το παραπάνω απόσπασμα είναι από την μελέτη των καθηγητών Acemoglu και Robinson, με χαρακτηριστικό τίτλο «Γιατί τα Έθνη Αποτυγχάνουν».¹ Οι δυο επιστήμονες που μελετούν την σύγχρονη δημοκρατία και εστιάζουν στους λόγους για τους οποίους το δημοκρατικό πολίτευμα ευδοκίμει σε ορισμένες κοινωνίες. Υπό την σκιά των σαρωτικών εξελίξεων με τις οποίες βρέθηκε αντιμέτωπη η Κύπρος την τελευταία δεκαετία, το έργο και οι επισημάνσεις των Acemoglu και Robinson ξεχωρίζει ως ένα πολύτιμο εργαλείο για την διεξοδική ανάλυση των προκλήσεων που αντιμετωπίζει η «νεαρή» δημοκρατία στην Κύπρο κατά την δεύτερη δεκαετία του 21^{ου} αιώνα. Και αυτό διότι, την τελευταία περίοδο, δηλαδή κατά την διάρκεια των δυο διακυβερνήσεων του Νίκου Αναστασιάδη, η Κύπρος ήρθε αντιμέτωπη με προκλήσεις (οικονομική

¹ Daron Acemoglu and James A. Robinson, *Why Nations Fail: The Origins of Power, Prosperity, and Poverty* (Crown, 2012).

κρίση, κατάρρευση σημαντικών δομών, υπόθεση «χρυσών» διαβατηρίων, υποψίες για οικονομικά σκάνδαλα με πολιτικές διαστάσεις, γυναικοκτονίες, φαινόμενα παραβίασης θεμελιωδών δικαιωμάτων, προσφυγικό ζήτημα, αδιέξοδο στο Κυπριακό και στην κυπριακή ΑΟΖ) που έθεσαν σε γερή δοκιμασία τις αντοχές και την αποτελεσματικότητα των ντόπιων ελίτ και συνεπώς του σχετικά «νεαρού» δημοκρατικού πολιτεύματος της Κύπρου. Η κυβέρνηση Αναστασιάδη επιχείρησε να αντιμετωπίσει αυτές τις ιστορικές προκλήσεις επιστρατεύοντας ένα αμάλγαμα (νέο)φιλελευθερισμού, λαϊκισμού και πατριωτισμού. Σε ορισμένες περιπτώσεις, όπως με την δημιουργία του ΓΕΣΥ και την αναχαίτιση των οικονομικών επιπτώσεων της πανδημίας, οι προσπάθειες της κυβέρνησης είχαν «απτά» θετικά αποτελέσματα. Ωστόσο, προς τα τέλη των δυο θητειών του Προέδρου Αναστασιάδη, όπως δείχνουν διάφορα «εργαλεία» (στην κατάταξη των πολιτικών συστημάτων του «Economist» για το έτος του 2020, η Κύπρος συμπεριλαμβάνεται στην κατηγορία των «ελαττωματικών δημοκρατιών» με ειδική μνεία στα προβλήματα ως προς την λειτουργία της διακυβέρνησης),² το πρωτόγνωρο ποσοστό αποχής από την εκλογική δημοκρατία, λόγω χάριν το υψηλό ποσοστό αποχής στις εκλογικές αναμετρήσεις των τελευταίων ετών, και φυσικά οι φωνές της αμφισβήτησης που ακούγονται στην κοινωνία δημιουργούν πολλά εύλογα ερωτηματικά ως προς την απόδοση της διακυβέρνησης Αναστασιάδη με βάση τα κριτήρια που θέτουν οι Acemoglu και Robinson.

Όπως επισημαίνουμε στο θεωρητικό σκέλος μιας πρόσφατης μελέτης μας,³ οι Acemoglu και Robinson ανήκουν στην σχολή σκέψης των πολιτικών επιστημόνων που στηρίζουν την επιτυχία της σύγχρονης δημοκρατίας σε τέσσερις πυλώνες. Από την οπτική γωνία της συγκεκριμένης σχολής σκέψης, η επικράτηση της φιλελεύθερης δημοκρατίας εξαρτάται από την ανάδυση μιας ισχυρής και αυτόνομης μεσαίας τάξης (άρα την οικονομική ευμάρεια), την επίλυση των εθνοτικών και θρησκευτικών προβλημάτων και συγκρούσεων, την κατοχύρωση των θεμελιωδών φιλελεύθερων συνταγματικών αρχών και τέλος την εδραίωση και τον σεβασμό της εκλογικής δημοκρατίας (δηλαδή της διαδικασίας των ελεύθερων εκλογών και της «ομαλής» αλλαγής εξουσίας στο τέλος αυτής της διαδικασίας). Οι Acemoglu και Robinson καθώς και άλλοι σημαντικοί επιστήμονες, θέτοντας υπό το μικροσκόπιό τους αυτές τις παραμέτρους τοποθετούν τα σύγχρονα καθεστώτα σε έναν νοητό άξονα της σύγχρονης φιλελεύθερης δημοκρατίας, που ξεκινά από τα δημοκρατικά καθεστώτα, συνεχίζει με τα υβριδικά καθεστώτα (καθεστώτα που «δανείζονται» χαρακτηριστικά τόσο από τα δημοκρατικά όσο και αυτά τα ολοκληρωτικά) και καταλήγει στα ολοκληρωτικά (αυταρχικά) καθεστώτα. Όπως μας προϋποθέτει και ο δείκτης του «Economist», με εξαίρεση το πεδίο της εκλογικής δημοκρατίας (παρά το υψηλό ποσοστό αποχής), οι προκλήσεις, με

² "Democracy Index 2020," Economist Intelligence Unit, accessed November 16, 2021, <https://www.eiu.com/n/campaigns/democracy-index-2020-download-success/>

³ Nikolaos Stelgias, *The Ailing Turkish Democracy* (Cambridge: Cambridge Scholars Publications, 2020).

τις οποίες βρέθηκε αντιμετώπη η Κύπρος κατά την τελευταία δεκαετία, σχηματίζουν μια προβληματική εικόνα ως προς την μελλοντική σχέση της δημοκρατίας μας με το σκέλος της οικονομικής ευμάρειας (τον ίσο, δίκαιο καταμερισμό του εθνικού πλούτου), την αντιμετώπιση του εθνοτικού προβλήματος (Κυπριακό) και τις βασικές συνταγματικές αρχές.

Τα προβλήματα στα εν λόγω τρία πεδία συνιστούν σε πολύ γενικές γραμμές τις βασικές προκλήσεις που θα κληθεί να αντιμετωπίσει ο νέος Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας. Στο πεδίο της οικονομίας, το σίγουρο είναι ότι υπό την σκιά της εμπειρίας της προηγούμενης δεκαετίας, θα κληθούμε στην νέα περίοδο να αναθεωρήσουμε το υφιστάμενο οικονομικό μοντέλο, το οποίο, μεταξύ άλλων, βασίζεται σε «εύκολες λύσεις» όπως η προσέλκυση του ξένου ζεστού χρήματος και του τουρίστα. Άραγε συνδράμουν αυτές οι πρακτικές στην ανάδυση μιας ισχυρής κοινωνίας πολιτών μεσαίας τάξης που είναι σε θέση να εκμεταλλευτεί τις οικονομικές ευκαιρίες όπως μας εισηγούνται οι Acemoglu και Robinson; Ή μήπως χρειαζόμαστε ένα νέο αναπτυξιακό μοντέλο; Αυτά τα ερωτήματα ο νέος Πρόεδρος θα τα «βρει» μπροστά του, την ώρα που θα κληθεί να αντιμετωπίσει το μείζων εθνοτικής υφής πρόβλημα του τόπου, το Κυπριακό. Από τους χειρισμούς του θα εξαρτηθεί η αποφυγή της τελικής διχοτόμησης και της εξάπλωσης του κατοχικού μοντέλου του Βαρωσιού στο υπόλοιπο 37% του τόπου. Τέλος, δεν πρέπει να αγνοούμε το γεγονός ότι, φαινόμενα όπως η διαφθορά και η επισκίαση των βασικών συνταγματικών αρχών είναι αυτά που οδηγούν την σύγχρονη Κύπρο στην «οικογένεια» των ελαττωματικών, υβριδικών δημοκρατιών. Το σίγουρο είναι ότι η επόμενη κυβέρνηση της χώρας θα κληθεί να αντιμετωπίσει σοβαρές προκλήσεις και σε αυτό το πεδίο.

Σε κάθε περίπτωση, επιστρέφοντας πίσω στο έργο των Acemoglu και Robinson, υπογραμμίζουμε την σημασία των προεδρικών εκλογών του 2023 ως ένα είδος «crash test» για την αποτελεσματικότητα των ντόπιων ελίτ να αναπαράγουν την εξουσία τους και της ίδιας της κοινωνίας να ανατρέψει το υφιστάμενο προβληματικό κατεστημένο και να δημιουργήσει ένα νέο που θα παρέχει ίσες ευκαιρίες σε μια ενωμένη δημοκρατική και πολύχρωμη Κύπρο.

ΕΚΛΟΓΕΣ ΧΩΡΙΣ ΑΝΤΙΠΑΛΟ;

*Γιώργος Κέντας
Αναπληρωτής Καθηγητής Διεθνούς Πολιτικής και
Διακυβέρνησης, Πανεπιστήμιο Λευκωσίας*

Abstract

Presidential campaign in Cyprus started quite early. On the assumption that the opposition would not be able to present a reliable opponent, the leader of the ruling party DISY launched his own campaign more than a year before February 2023 presidential elections. Averof Neofytou believes that he can run a successful campaign and thus succeed Nicos Anastasiades, the former leader of DISY who is in power as of 2013. If that happens, DISY will secure a third consecutive presidential term. No other political party in Cyprus succeeded in winning more than two consecutive presidential elections in the past. Would that be a campaign without an opponent; a credible opponent capable to compete Mr. Neofytou? Opposition parties have limited time to prepare their own campaigns, consider alliances and propose candidates. But there are indeed some problems that mitigate the chances of the opposition to pursue political change.

Η προεκλογική περίοδος στην Κύπρο άρχισε πολύ νωρίς. Όχι από την αντιπολίτευση, αλλά από το κυβερνών κόμμα, τον Δημοκρατικό Συναγερμό (ΔΗΣΥ). Η αίσθηση που επικρατεί στον ΔΗΣΥ είναι ότι δεν υπάρχει αντίπαλος, αξιόπιστος αντίπαλος για να διεκδικήσει τις προεδρικές εκλογές το 2023. Η βεβαιότητα ότι οι πιθανότητες είναι με το μέρος του ΔΗΣΥ για να κερδίσει μία ακόμα θητεία στην προεδρία – την τρίτη κατά σειρά – οδήγησε σε ενέργειες ενός πρόωρου προεκλογικού αγώνα. Μιας εκστρατείας με επίκεντρο την αποδοχή, πρώτα από τη βάση του κόμματος και στη συνέχεια από την ευρύτερη κοινωνία, της υποψηφιότητας του προέδρου του ΔΗΣΥ, Αβέρωφ Νεοφύτου.

Ο κ. Νεοφύτου βρίσκεται εδώ και μήνες σε ένα διαρκές και πλούσιο προεκλογικό αγώνα. Έχει οργανώσει ένα επιτελείο συνεργατών, με επικέντρωση σε στόχους, με καθημερινό πρόγραμμα επαφών. Είναι σίγουρα ο πιο καλά οργανωμένος προεκλογικός αγώνας που διεξάχθηκε ποτέ στην Κύπρο. Αυτή η υπερπροσπάθεια δίνει μια δυναμική στην υποψηφιότητα Αβέρωφ, αλλά ταυτόχρονα αποκαλύπτει και τις εγγενείς αδυναμίες της

υποψηφιότητας αυτής. Αδυναμίες τις οποίες επιδιώκει το επικοινωνιακό επιτελείο και οι υποστηρικτές της υποψηφιότητας αυτής να αντιμετωπίσουν. Θα παρατηρούσε κάποιος ότι ο κ. Νεοφύτου κατάφερε όντως να πείσει ή/και να ελέγξει ένα μεγάλο μέρος της επιχειρηματικής και κοσμικής ελίτ στην Κύπρο. Κατακτώντας την κορυφή της πυραμίδας, έχοντας ισχυρή υποστήριξη από συμβατικά μέσα ενημέρωσης, καθώς και ένα ψηλό προϋπολογισμό εκστρατείας, επιδιώκει να κερδίσει και τη βάση της κοινωνίας.

Παραδοχές στην εκστρατεία

Η εκστρατεία Αβέρωφ βασίζεται σε κάποιες πολιτικές παραδοχές: Η αντιπολίτευση έχει πολλά προβλήματα, τα οποία δεν της επιτρέπουν να διεκδικήσει την άνοδο στην εξουσία. Η πρώτη αυτή παραδοχή οδηγεί σε επιδίωξη συνεργασιών και συμμαχιών. Ο κ. Νεοφύτου είναι πρόθυμος να προσκαλέσει, και έχει προσεγγίσει γενναιόδωρα, δύο κόμματα, το ΔΗΚΟ και την ΕΔΕΚ, έχοντας ήδη εν δυνάμει με το μέρος του τη ΔΗΠΑ και, σε περίπτωση επαναληπτικής εκλογής, τη συντριπτική πλειοψηφία των ψηφοφόρων του ΕΛΑΜ. Η ηγεσία του τελευταίου θεωρεί ότι με κυβέρνηση ΔΗΣΥ απολαύει πολιτικής ανοχής και ευκαιριών, ενώ κάτω από ενδεχόμενη κυβέρνηση ΑΚΕΛ, θα δεχθεί πόλεμο. Όσον αφορά τη ΔΗΠΑ, είναι με τον ένα ή τον άλλο τρόπο ήδη στην κυβέρνηση Αναστασιάδη και μέρος της πολιτικής του εξουσίας. Το ζήτημα είναι κατά πόσο το ΔΗΚΟ μπορεί να συνυπάρξει με τη ΔΗΠΑ σε μια κυβέρνηση Αβέρωφ. Η ηγεσία του ΔΗΚΟ θεωρεί ότι, χωρίς τη συμμετοχή στην επόμενη κυβέρνηση, θα χάσει περισσότερο «έδαφος» και ποσοστά. Όσον αφορά την ΕΔΕΚ, η οποία διέρχεται της μεγαλύτερης ιστορικά κρίσης, η συμμετοχή σε κυβέρνηση Αβέρωφ δεν θα είναι ταμπού, εφόσον θα δώσει μια σανίδα σωτηρίας στην ηγεσία του κόμματος.

Ενώ φαίνεται να υπάρχει κάποια προθυμία από πλευράς στελεχών των κομμάτων του λεγόμενου ενδιάμεσου να υποστηρίξουν τη συνεργασία με μια νέα κυβέρνηση ΔΗΣΥ, το μεγαλύτερο κόμμα της αντιπολίτευσης, το ΑΚΕΛ, δεν φαίνεται ικανό να προσφέρει μια αξιόπιστη πρόταση στα κόμματα εκείνα. Το ΑΚΕΛ αντιμετωπίζει τέσσερα βασικά προβλήματα, τα οποία επιδιώκει να αντιμετωπίσει η νέα ηγεσία του κόμματος: πρόβλημα πειθούς και συνοχής στην εκλογική του βάση, πρόβλημα επιλογής ενός υποψηφίου νίκης, πρόβλημα υπέρβασης των στερεότυπων αντιλήψεων στην κοινωνία για τις ευθύνες της κυβέρνησης ΑΚΕΛ 2008-2013 στην καταστροφή της οικονομίας, πρόβλημα στην ανάπτυξη μιας πολιτικής πρότασης εξουσίας, αντί μιας πρότασης κριτικής. Η δεύτερη λοιπόν βασική παραδοχή στην εκστρατεία Αβέρωφ είναι ότι η αντιπολίτευση αδυνατεί να οργανωθεί αξιόπιστα και αποτελεσματικά για να εμποδίσει μια τρίτη θητεία στην προεδρία της Δημοκρατίας από τον ΔΗΣΥ. Υπάρχει και μια ακόμα, αυταπόδεικτη πια, παραδοχή, σύμφωνα με την οποία, τα όποια σκάνδαλα που προέκυψαν άφησαν σχεδόν αλώβητο τον ΔΗΣΥ ή/και κυρίως η αντιπολίτευση απέτυχε να πείσει ότι μπορούσε/μπορεί καλύτερα.

Προβλήματα

Το βασικό πρόβλημα στην εκστρατεία Αβέρωφ είναι η χαμηλή του δημοτικότητα. Ένα πρόβλημα το οποίο το επιτελείο του, καθώς και ο ίδιος, δεν θεωρούν ανυπέρβλητο, εφόσον εξασφαλιστεί η παράσταση νίκης. Δηλαδή, εφόσον επικρατήσει στο κόμμα και στην κοινωνία η εντύπωση της αναπόφευκτης νίκης Αβέρωφ. Η εκστρατεία κινείται με όρους πολιτικού μάρκετινγκ, να γίνει δηλαδή brand το όνομα Αβέρωφ ως το όνομα του επόμενου Προέδρου της Δημοκρατίας.

Η «καταπολέμηση» της δημοτικότητας του υπουργού εξωτερικών Νίκου Χριστοδουλίδη και η αντιστροφή της δυναμικής που απέκτησε η φημολογούμενη υποψηφιότητά του, είναι μέρος της τακτικής του επιτελείου Αβέρωφ. Η διαδικασία αποδόμησης του πρώτου έχει αρχίσει με παραδοσιακές πολιτικές τακτικές, οι οποίες είναι εμφανείς. Παρόλο που υπάρχουν θύλακες εντός ΔΗΣΥ και ισχυρά ερείσματα στη βάση του κόμματος και της κοινωνίας που ευνοούν την υποψηφιότητα Χριστοδουλίδη, ο μηχανισμός του κόμματος πιστεύει ότι μπορεί να παραμερίσει την «απειλή» αυτή, με επίκληση την ενότητα του κόμματος και το ενδεχόμενο ήττας από υποψήφιο του ΑΚΕΛ.

Ο Νίκος Χριστοδουλίδης είναι δημοφιλής και αγαπητός, έχει όμως να αντιμετωπίσει ένα ισχυρό μηχανισμό. Το συναίσθημα του κύριου ψηφοφόρου γοητεύεται από ευγενείς πολιτικούς, καθώς ευνοεί στο προφίλ του επόμενου Προέδρου να υπάρχουν χαρακτηριστικά καλοσύνης και εντιμότητας. Παραδοσιακά όμως οι κομματικοί ψηφοφόροι (εκείνοι που καθορίζουν και τα αποτελέσματα των προεδρικών εκλογών) ψηφίζουν με κριτήριο το συμφέρον και την ισχύ ενός υποψηφίου και του κόμματός τους, καθώς και με κριτήριο το προσωπικό συμφέρον. Αυτό είναι που προωθεί και το επιτελείο Αβέρωφ στη βάση του κόμματος και την κοινωνία: την ανίκητη λογική της ισχύος του συγκροτημένου μηχανισμού του κόμματος. Εάν ο Νίκος Χριστοδουλίδης αποφάσισε να κατέλθει υποψήφιος, χρειάζεται, εκτός από ένα καλό επιτελείο και επικοινωνιακή ομάδα, επίδειξη πυγμής και αποτελεσματικότητας ενός εκλογικού μηχανισμού νίκης.

Θα υπάρξει αντίπαλος;

Η εκκίνηση της προεκλογικής εκστρατείας από τον κ. Νεοφύτου στη βάση του σκεπτικού περί της απουσίας αξιόπιστου αντιπάλου, δίνει αρκετό χρόνο στην αντιπολίτευση να αναζητήσει επιλογές. Όμως, υπάρχουν πολλά ερωτήματα σχετικά με τη δυνατότητά της να παρουσιάσει αντίπαλο στον ΔΗΣΥ: Έχει την ικανότητα να το πράξει; Έχει τον χρόνο να οικοδομήσει μια αξιόπιστη πρόταση και να πείσει την κοινωνία γι' αυτήν; Υπάρχει προσωπικότητα να σταθεί ως αξιόπιστος αντίπαλος; Προσωπικότητα που να εμπνεύσει εμπιστοσύνη έναντι της ισχύος και της επιρροής ΔΗΣΥ;

Οι προθέσεις και οι σχεδιασμοί στις προεκλογικές εκστρατείες είναι ενίοτε ευμετάβλητοι. Ο χρόνος που μεσολαβεί μέχρι τον Φεβρουάριο του 2023 μπορεί να προκαλέσει δεδομένα που να επιτρέψουν μεταβολές. Το κεντρικό ερώτημα είναι κατά πόσο ο κ. Νεοφύτου θα επιμένει να γίνει εκείνος Πρόεδρος πάσει θυσία ή κατά πόσο θα επιλέξει στο τέλος να φέρει στην εξουσία ένα/μία εκλεκτό/ή του, κάνοντας υπομονή για την επόμενη πενταετία, εφόσον θα συνεχίσει ένα παιχνίδι εξουσίας και επιρροής σε ένα λόφο από τραπουλόχαρτα. Μέχρι στιγμής στο πλάνο είναι μόνο μια εκστρατεία με υποψήφιο τον κ. Νεοφύτου, χωρίς αντίπαλο.

TO 2023 ΚΡΙΝΕΤΑΙ Η ΕΞΟΥΣΙΑ ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΚΟΜΜΑΤΩΝ

*Κατερίνα Ζορμπά
Δημοσιογράφος – Senior Communication Consultant στην
ΓΝΩΡΑ Σύμβουλοι Επικοινωνίας*

Abstract

Cyprus entered an extended pre-election period almost straight after the parliamentary election ended, with presidency talk dominating public debate but also the plans of the different camps.

A few contenders rushed to take an early lead, making their intentions clear in an apparent effort to shape the developments themselves and get in there before the party machinations begin. They attempted to take advantage of the good timing and the public's disgruntlement with the traditional parties, as highlighted in the results of the parliamentary elections.

As for the three biggest parties, they didn't wallow in self-pity over the results but instead started gearing up for the presidential elections. It is clear to them that in February 2023, a lot more is at stake than just who will be in power over the ensuing five years.

DISY has been in power for the past nine years and wants to use the presidential election to reaffirm its absolute dominance in the political scene, obliterating, perhaps even permanently, its main contenders. For AKEL and DIKO, their return to power is a matter of perspective and is directly linked with their clout in the local political arena, and their turnout.

Η Κύπρος εισήλθε σε μια μακρά προεκλογική περίοδο σχεδόν αμέσως μετά το τέλος των βουλευτικών εκλογών, με την προεδρολογία να καταλαμβάνει κυρίαρχη θέση στη δημόσια συζήτηση, αλλά και στους σχεδιασμούς των διαφόρων στρατοπέδων.

Αρκετοί δελφίνοι έσπευσαν να βγουν μπροστά από νωρίς, κάνοντας γνωστές τις προθέσεις τους, σε μία εμφανή προσπάθεια να διαμορφώσουν οι ίδιοι τις εξελίξεις και να προλάβουν τα κομματικά μαγειρεία. Με αυτό τον τρόπο θέλησαν να εκμεταλλευτούν το timing και την απαξίωση των παραδοσιακών κομμάτων όπως αποτυπώθηκε στο αποτέλεσμα των βουλευτικών εκλογών.

Στα τρία μεγαλύτερα κόμματα δεν έμειναν να μετρούν για πολύ τις πληγές των βουλευτικών εκλογών και άναψαν αμέσως τις μηχανές ενόψει προεδρικών εκλογών, αφού αντιλαμβάνονται ότι τον Φεβρουάριο του 2023 κρίνονται πολύ περισσότερα από το ποιος θα καταλάβει την εξουσία για τα επόμενα πέντε χρόνια.

Ο ΔΗΣΥ βρίσκεται στην εξουσία για εννέα χρόνια και θέλει να επιβεβαιώσει μέσα από το αποτέλεσμα των προεδρικών εκλογών την απόλυτη κυριαρχία του στο πολιτικό σκηνικό, εξουδετερώνοντας ενδεχομένως και οριστικά αυτούς που σήμερα προβάλλουν ως βασικοί του αντίπαλοι. Για το ΑΚΕΛ και το ΔΗΚΟ η επιστροφή τους στην εξουσία είναι ζήτημα προοπτικής και συνυφασμένη με το εκτόπισμά τους στην πολιτική σκηνή του τόπου και δη τα κομματικά ποσοστά. Το ΑΚΕΛ, υπό νέα ηγεσία, θέλει πάση θυσία να κερδίσει ξανά την παράσταση νίκης, στοιχείο που απώλεσε το κόμμα τα τελευταία δέκα χρόνια και να απειλήσει την κυριαρχία του ΔΗΣΥ. Την τελευταία δεκαετία το κόμμα της Αριστεράς είδε τα ποσοστά του να κατακυλούν σε ιστορικά χαμηλά ποσοστά στις βουλευτικές εκλογές του 2016 και του 2021 αντίστοιχα, ενώ στις δύο αναμετρήσεις που μεσολάβησαν για την ανάδειξη Προέδρου της Δημοκρατίας το 2013 και το 2018 κατήλθε με μοναδικό στόχο μία αξιοπρεπή παρουσία και τη συντήρηση δυνάμεων. Το ΑΚΕΛ δεν έχει την πολυτέλεια να πράξει κάτι ανάλογο σήμερα. Είναι υποχρεωμένο να αναζητήσει λύση που θα του επιτρέψει να δώσει με πραγματικές πιθανότητες τη μάχη των προεδρικών εκλογών.

Το ΔΗΚΟ βρίσκεται εκτός εξουσίας για περισσότερα από δέκα χρόνια. Η είσοδος της ΔΗΠΑ στη Βουλή έβαλε πρόσθετη πίεση στον Νικόλα Παπαδόπουλο, που δεν θα ήθελε να αφήσει χώρο στον Μάριο Καρογιάν για να πετύχει τη συμμετοχή του και στη διακυβέρνηση του τόπου. Διόλου τυχαία ο Νικόλας Παπαδόπουλος καθόρισε πρόσφατα με δηλώσεις του ως κορυφαίο στόχο την επάνοδο του ΔΗΚΟ στην εξουσία. Γνωρίζει ο πρόεδρος του ΔΗΚΟ ότι αν το κόμμα του αποτύχει να επανέλθει στην εξουσία, θα βρεθεί αντιμέτωπος με αμφισβήτηση, εσωκομματικούς κλυδωνισμούς, αλλά και με την οργή της κομματικής βάσης.

Εσωτερικές ισορροπίες

Και στα τρία μεγαλύτερα κόμματα έχουν να αντιμετωπίσουν εσωκομματικές διαφωνίες ως προς την πορεία που πρέπει να ακολουθηθεί προς τις προεδρικές εκλογές. Στον ΔΗΣΥ εξελίσσεται σε δημόσια θέα η αντιπαράθεση των υποστηρικτών της υποψηφιότητας Αβέρωφ Νεοφύτου από τη μια και της υποψηφιότητας Νίκου Χριστοδουλίδη από την άλλη, ενώ μία δεύτερη παράλληλη συζήτηση άνοιξε η δημόσια αντιπαράθεση για το ΓεΣΥ με φόντο την προεδρία το ΔΗΣΥ. Ο υπουργός Εξωτερικών δεν δείχνει να βιάζεται να ανοίξει τα χαρτιά του και για την ώρα αντιστέκεται στην πίεση να ξεκαθαρίσει ότι δεν θα κατέλθει ως ανεξάρτητος υποψήφιος, παρακάμπτοντας τις εσωκομματικές διαδικασίες. Άπαντες αναμένουν με ενδιαφέρον ποια θα είναι

η προσέγγιση του Προέδρου της Δημοκρατίας στο δίλημμα Αβέρωφ ή Χριστοδουλίδης.

Στο ΑΚΕΛ η κάθοδος με κομματικό υποψήφιο δεν συζητείται ως πρώτη επιλογή και φαίνεται πώς η ηγεσία προσανατολίζεται σε λύση από τον χώρο της Κεντροδεξιάς. Κάπως έτσι προέκυψε και η συζήτηση γύρω από το όνομα του πρώην υπουργού Υγείας Γιώργου Παμπορίδη, με την Ειρήνη Χαραλαμπίδου να σπεύδει μέσω Twitter να προειδοποιήσει ότι δεν μπορεί να γίνει αποδεκτή μία τέτοια επιλογή από τον κόσμο της Αριστεράς. Τρίτοι επιχειρήσαν να βάλουν στο τραπέζι ως επιλογή την ίδια την κ. Χαραλαμπίδου με το επιχείρημα ότι ήταν πρώτη παγκύπρια σε σταυρούς προτίμησης στις βουλευτικές εκλογές και θα μπορούσε να διεισδύσει και σε άλλους πολιτικούς χώρους. Με τον ένα ή με τον άλλο τρόπο, το ΑΚΕΛ αναμένεται να έχει καταλήξει στην επιλογή του για την Προεδρία της Δημοκρατίας μέχρι τις αρχές της Άνοιξης.

Στο ΔΗΚΟ τα πάντα θα ξεκαθαρίσουν τον Ιανουάριο στο κομματικό συνέδριο όπου θα διαμορφωθεί το πλαίσιο μέσα στο οποίο θα κινηθεί το κόμμα στις προεδρικές. Στο κόμμα καταγράφονται διάφορες τάσεις, ωστόσο όλοι συμφωνούν ότι το ΔΗΚΟ πρέπει να επανέλθει στην εξουσία με κάθε τρόπο. Μία τάση υποστηρίζει αυτόνομη κάθοδο με τον Νικόλα Παπαδόπουλο, μία δεύτερη ομάδα στελεχών δεν απορρίπτει ακόμη και τη συνεργασία με τον ΔΗΣΥ, ενώ τρίτη ομάδα στελεχών υποστηρίζει την αναζήτηση κοινά αποδεκτής λύσης με το ΑΚΕΛ.

Στο ΕΛΑΜ που έρχονται με φόρα από τις βουλευτικές εκλογές και με τον τίτλο της τέταρτης δύναμης παρακολουθούν τις διεργασίες χωρίς άγχος. Είναι βέβαιο ότι θα θελήσουν να χαράξουν ξανά αυτόνομη πορεία στον πρώτο γύρο των προεδρικών εκλογών, κατά πάσα πιθανότητα με τον πρόεδρό τους, Χρίστο Χρίστου, δίνοντας την αντι-συστημική επιλογή.

Την ίδια στιγμή η ΕΔΕΚ συνεχίζει να βυθίζεται στην εσωστρέφεια, με τις εσωκομματικές εκλογές να προβάλλουν σε αυτό το χρονικό σημείο ως προτεραιότητα για την κομματική ηγεσία. Όπως όλα δείχνουν, δύσκολα η ΕΔΕΚ θα βρεθεί στο ίδιο χαράκωμα με το ΑΚΕΛ και το ΔΗΚΟ στις προεδρικές. Στην περίπτωση της ΔΗΠΑ η καλή σχέση με το κυβερνητικό στρατόπεδο είναι δεδομένη, κάτι που ισχύει και στην περίπτωση της ΕΔΕΚ. Από απόσταση παρακολουθούν για την ώρα τις διεργασίες για τις προεδρικές εκλογές και οι Οικολόγοι. Σημειώνεται η παρέμβαση – προειδοποίηση του Γιώργου Περδίκη προς τα κόμματα της αντιπολίτευσης με άρθρο του, ότι αν δεν κινηθούν εγκαίρως με κοινά αποδεκτή λύση, θα χάσουν και πάλι το τρένο της εξουσίας.

Είναι σημαντικό πάντως να καταγραφεί ότι ενώ μεμονωμένοι υποψήφιοι όπως ο Αχιλλέας Δημητριάδης και ο Μάριος Ηλιάδης επιχειρούν να κινητοποιήσουν τις δυνάμεις της κοινωνίας που δεν εκφράζονται πια μέσα από τις γραμμές των παραδοσιακών κομμάτων, τα μικρότερα κόμματα δεν έδειξαν αποφασιστικότητα να βγουν τα ίδια μπροστά.

ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗΣ ΣΥΜΜΑΧΙΩΝ ΚΑΙ Η ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΥΠΟΨΗΦΙΟΥ

*Άδωνης Πηγάσιου
Ακαδημαϊκός Διευθυντής European Institute of
Management and Finance*

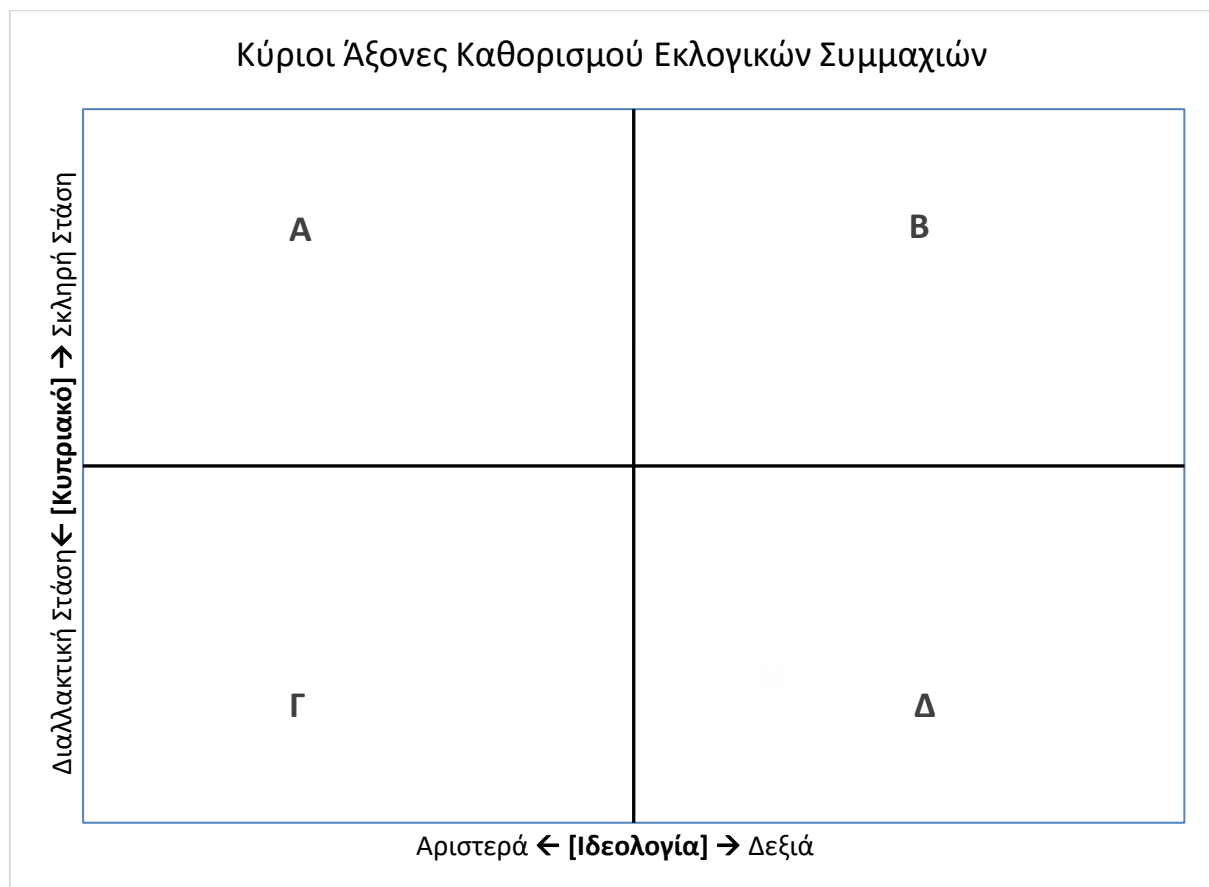
Abstract

The upcoming presidential elections in Cyprus have initiated early discussions between interested actors, as political parties seek to accomplish coalitions that will enhance their potential to win. Historically, discussions aiming at coalition formations focused on two aspects, the traditional ideological divide between left and right and the handling of the Cyprus Problem, where the main parties have evident differences but also certain commonalities. The time and timing of the elections is another dimension that needs to be considered, given that right-wing DISY has been in power for the past ten years without any coalition partners. This potentially allows the opposition parties to jointly build their narrative on issues related to the poor quality of governance and corruption that have been evidently experienced in the past years. Nevertheless, at least until today the opposition parties seem to be rather dazed and unable of coordinating in any substantial way. Lastly, one needs to look at the role of the presidential candidate, since, based on his/her personality, sway and clout, he/she may unite diverging approaches and undermine political differences that would otherwise not have allowed for coalition formation.

Η πρόσφατη αναβολή των δημοτικών εκλογών μετέθεσε τις συζητήσεις για τις προεδρικές εκλογές νωρίτερα σε σχέση με προηγούμενες εκλογικές αναμετρήσεις. Αν και είμαστε ακόμη 14 μήνες πριν από τις προεδρικές εκλογές, εδώ και εβδομάδες συζητούνται ήδη διάφορα ονόματα και σενάρια συνεργασιών, κυρίως παρασκηνιακά, ενώ δημοσιογραφικά αναδεικνύονται διάφορες επιλογές για ενδεχόμενες συνεργασίες και υποψήφιους προέδρους. Σκοπός του άρθρου αυτού είναι να προσπαθήσει να θέσει ένα πλαίσιο εντός του οποίου θα μπορεί κάποιος να αξιολογήσει τις τάσεις που υπάρχουν και τις προοπτικές δημιουργίας συνεργασιών ανάμεσα στα κύρια πολιτικά κόμματα.

Παραδοσιακά στην Κύπρο οι κομματικές συνεργασίες διαμορφώνονται πάνω σε δύο βασικούς άξονες. Από την μια, υπάρχει η ιδεολογική ταυτότητα των κομμάτων που καθορίζει εν πολλοίς τις θέσεις τους σε κοινωνικό-οικονομικά ζητήματα (όπως ο ρόλος του κράτους στην οικονομία) αλλά και σε θέματα εξωτερικής πολιτικής (π.χ. συμμετοχή στο ΝΑΤΟ), βάσει του διαχωρισμού δεξιά-αριστερά. Από την άλλη, υπάρχει η στάση των κομμάτων πάνω στο εθνικό ζήτημα, όπου εκεί ο διαχωρισμός βασίζεται πάνω στην προσέγγιση που έχει το κάθε κόμμα ως προς τη διαδικασία και το πλαίσιο λύσης του Κυπριακού. Βάσει του δεύτερου άξονα, υπάρχουν αυτοί που ασπάζονται μια πιο σκληρή/αδιάλλακτη στάση και κατηγορούνται ότι διαιωνίζουν έτσι τη διχοτόμηση, ενώ στην αντιπέρα όχθη είναι οι πιο διαλλακτικοί και “ρεαλιστές”, που κατηγορούνται ωστόσο ως ενδοτικοί στις απαιτήσεις της τουρκικής πλευράς.

Βάσει των δύο αυτών αξόνων, όπως αυτοί απεικονίζονται στο πιο κάτω σχεδιάγραμμα, μπορεί να γίνει μια προσπάθεια ταξινόμησης των βασικών κομμάτων, ώστε να διαφανεί η προοπτική για μια ενδεχόμενη συνεργασία.

Ο ΔΗΣΥ, βάσει των επίσημων τοποθετήσεών του, κινείται στο τετράγωνο Δ, αν και μεγάλη μερίδα των ψηφοφόρων του τοποθετούνται στο τετράγωνο Β, κρατώντας μια πιο σκληρή στάση στο Κυπριακό και γενικότερα μια

συντηρητική προσέγγιση σε κοινωνικά θέματα που γειτνιάζει των θέσεων του ΕΛΑΜ. Το ΑΚΕΛ κινείται εντός του κουτιού Γ, ενώ ΔΗΚΟ και ΕΔΕΚ κάπου μεταξύ των κουτιών Α και Β. Οι Οικολόγοι από την άλλη αγγίζουν περισσότερο το κέντρο του σχεδιαγράμματος, με κάποιες φυγόκεντρες τάσεις προς τα αριστερά, ενώ για το Κυπριακό επικρατεί μια εσωκομματική πολυφωνία.

Βάσει αυτής της ταξινόμησης, είναι εμφανές ότι για την επίτευξη της όποιας συνεργασίας που να συμπεριλαμβάνει ένα από τα δύο μεγάλα κόμματα, πρέπει να υπάρξει μια ευελιξία τουλάχιστον σε έναν από τους δύο άξονες. Ιστορικά, διαφαίνεται ότι τα εν λόγω κόμματα υπήρξαν περισσότερο ευέλικτα όσον αφορά τις θέσεις τους στο Κυπριακό, παρά σε ιδεολογικά ζητήματα. Ενώ π.χ. το ΔΗΚΟ παλαιότερα έχει συνεργαστεί και με τα δύο μεγάλα κόμματα προσπερνώντας διαφορές στο εθνικό ζήτημα, τότε δεν υπήρξε (και ούτε προβλέπεται να υπάρξει) μια προεκλογική συμμαχία μεταξύ ΑΚΕΛ και ΔΗΣΥ που να παραμερίζει τις ιδεολογικές τους διαφορές και να ιεραρχεί τη λύση του Κυπριακού (εκεί όπου υπάρχει σημαντική επικάλυψη στις θέσεις τους).

Πέραν από τις παραδοσιακές διαφορές αλλά και τις συγκλίσεις μεταξύ των κομμάτων, καθοριστική στην επίτευξη συνεργασιών είναι και η χρονική στιγμή και η συγκυρία (time and timing) που βρισκόμαστε. Μετά από τη δεκαετή διακυβέρνηση ΔΗΣΥ-Αναστασιάδη, υπάρχουν συγκεκριμένα δεδομένα που θα καθορίσουν τα κυρίαρχα προεκλογικά αφηγήματα και πιθανώς να δημιουργήσουν ή να ενισχύσουν κάποιες τάσεις ή/και δυναμικές.

Ο ΔΗΣΥ θα προσπαθήσει να εστιάσει σε συγκεκριμένες πολιτικές που κρίνει ως επιτυχημένες, όπως τη διαχείριση των δύο κρίσεων (αρχικά οικονομικής και μετά υγειονομικής) ή τη δημιουργία του ΓΕΣΥ. Από την άλλη, η ποιότητα της διακυβέρνησης την τελευταία δεκαετία ήταν φθίνουσα, με τη διαφθορά και τη διαπλοκή να αποκτούν μια δυναμική που ξεπέρασε τα σύνορα της χώρας, ενώ ακόμη και στο Κυπριακό αμφισβητείται η αξιοπιστία της πλευράς μας. Αυτά προσφέρουν κοινό έδαφος στις αντιπολιτευτικές δυνάμεις που δύνανται να υπερτονίσουν την ανάγκη αλλαγής, δίνοντας έμφαση σε λέξεις και έννοιες όπως «διαφάνεια», «σύγκρουση συμφερόντων», «ηθική», «λογοδοσία» και «αξιοκρατία».

Μέσα από μια τελεολογική προσέγγιση, όπου ο σκοπός και το επιθυμητό αποτέλεσμα (η αλλαγή στη διακυβέρνηση) αγιάζουν τα μέσα, είναι πιθανόν τη δεδομένη στιγμή να επισκιαστούν ουσιαστικές διαφορές μεταξύ των αντιπολιτευόμενων δυνάμεων και να δημιουργηθεί ένα πειστικό κοινό αφήγημα. Είναι επίσης σημαντικό ότι τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή τόσο το ΑΚΕΛ, όσο και το ΔΗΚΟ, αναζητούν πιο έντονα (αν όχι "απεγνωσμένα") τη συμμετοχή τους στο κυβερνητικό σχήμα.

Στην πράξη, η αντιπολίτευση δεν έχει επιτύχει μέχρι σήμερα να συντονίσει τις ενέργειές της και αυτή η αποτυχία επιτρέπει στο κυβερνών κόμμα να διατηρεί τα εκλογικά του ποσοστά και να επιχειρεί να κάνει ανοίγματα προς τα

αντιπολιτευόμενα κόμματα (πλην του ΑΚΕΛ) για μια ενδεχόμενη συνεργασία, προτάσσοντας τις αυξημένες πιθανότητες νίκης.

Τέλος, αυτό που είναι εξίσου σημαντικό να τονίσουμε ως καθοριστικό παράγοντα είναι η επιλογή του ατόμου που θα ηγηθεί των όποιων συμμαχιών ως υποψήφιος/α πρόεδρος. Ο ρόλος του ατόμου αυτού θα είναι καταλυτικός στο εάν θα συγκεραστούν επιτυχώς αποκλίνουσες τάσεις μεταξύ των δυνητικά συνεργαζόμενων κομμάτων. Από την πλευρά της αντιπολίτευσης θα πρέπει π.χ. ο/η υποψήφιος/α να μπορεί να συγκινήσει τον μέσο Ακελικό ψηφοφόρο που συνειδητά απέχει από τις τελευταίες εκλογικές διαδικασίες, ενώ παράλληλα θα πρέπει να αντιλαμβάνεται τη λειτουργία της οικονομίας στα πλαίσια μιας παγκοσμιοποιημένης αγοράς. Από την άλλη, ο υποψήφιος της κυβερνώσας παράταξης οφείλει π.χ. να μιλήσει ανοικτά για θέματα διαφθοράς και διαπλοκής, χωρίς να πλήττει την εικόνα της κυβέρνησης Αναστασιάδη.

Αυτά μπορεί να φαντάζουν σαν άλυτοι γρίφοι και εδώ ακριβώς θα διαφανεί το χάρισμα του/της υποψηφίου στην προσπάθεια να υπερπηδηθούν εμπόδια και υπαρκτές διαφωνίες. Για να το πετύχει αυτό, ο/η υποψήφιος/α θα πρέπει να έχει μια σχέση εμπιστοσύνης με τους ψηφοφόρους και να θεωρείται αδιάφθορος/η, ώστε να καταφέρει να φέρει κοντά άτομα διαφορετικών πολιτικών καταβολών, χρησιμοποιώντας πρωτίστως συγκλίσεις πάνω σε ζητήματα υπεράνω ιδεολογιών (όπως π.χ. η διαφθορά) αλλά και πολιτικές που αφορούν την υγεία και την παιδεία, ούτως ώστε να μπορέσει στη συνέχεια να διαχειριστεί και τα πιο επίμαχα ζητήματα.

Editorial Team: Andreas Theophanous (Editor)
 Giorgos Kentas
 Michalis Kontos
 Yiannos Katsourides
 Anna Koukkides-Procopiou
 Christoforos Christoforou
 Styliana Petrou

IN DEPTH
Bimonthly Electronic Newsletter

Cyprus Center for European and International Affairs (CCEIA)
University of Nicosia

Makedonitissis 46, CY-2417, Engomi, Cyprus

P.O. Box 2405, CY-1700 Nicosia, Cyprus

T: +357 22841600 F: +357 22357964

E: cceia@unic.ac.cy

W: <http://cceia.unic.ac.cy> www.emgr.unic.ac.cy

ISSN (online) 2421-8111

9 772421 811107